

LIBER SEPTIMUS.

PRAEFATIO.

De Chirurgica, & qui in ea claruerint, &
 qualis esse Chirurgus debeat, & quid
 hoc in libro describatur.

TERTIAM esse medicinae partem, quae
 manu curet, & vulgo notum, & a me
 propositum est. Ea non quidem me-
 dicamenta atque victus rationem o-
 10 mittit; sed manu tamen plurimum praestat. est-
 que ejus effectus inter omnes medicinae par-
 tes evidentissimus. Si quidem in morbis cum
 multum fortuna conferat, eademque saepe
 salutaria, saepe vana sint; potest dubitari,
 15 secunda valetudo medicinae, an corporis be-
 neficio contigerit. In his quoque, in quibus
 medicamentis maxime utimur, quamvis
 profectus evidentior est, tamen sanitatem &
 per haec frustra quaeri, & sine his reddi saepe,
 20 manifestum est. Sicut in oculis quoque
 deprehendi potest; qui a medicis diu vexati,
 sine his interdum sanescunt. At in ea
 parte, quae manu curat, evidens est, om-
 nem profectum, ut aliquid ab aliis adju-
 25 vetur, hinc tamen plurimum trahere. Haec
 autem pars, cum sit vetustissima, magis ta-
 men ab illo parente omnis medicinae Hip-
 pocrate, quam a prioribus exulta est. De-
 inde, posteaquam diducta ab aliis habere
 30 professores suos coepit, in Aegypto quoque
 increvit, Philoxeno maxime auctore, qui
 plu-

18, 11.
 19, 18.
 111, 34.
 112, 17.

2, 7.

*l. 1. a M. F. P. absunt Cornelii Celsi de Medicina
 LIBER SEPTIMUS incipit. Praefatio. l. 4. M. P. chirur-
 gicus. l. 13. remedia quidam adscripsit margini edit.
 Caesarii. l. 17. P. utimur. l. 23. F. M. curata. l. 31.
 M. Philoxeno.*

1 Hippocr. de Arte. V.

Cc 3

pluribus voluminibus hanc partem diligentissime comprehendit Gorgias quoque & Softratus, & Herones & Apollonii duo, & Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, singuli quaedam reppererunt. Ac Romae quoque non mediocres professores, maximeque nuper Tryphon pater, & Euelpistus Phlegetis filius, & ut ex scriptis ejus intelligi potest, horum eruditissimus MeGES, quibusdam in melius mutatis, aliquantum ei disciplinae adjecerunt.

Esse autem Chirurgus debet adolescens, aut certe adolescentiae propior; manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente, eaque non minus sinistra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, immisericors, sic, ut sanari vellet eum, quem accepit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res deliderat, properet, vel minus, quam necesse est, fecet: sed perinde faciet omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur.

Potest autem requiri, quod huic parti proprie vindicandum sit: quia vulnere quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi executus sum, Chirurghi sibi vendicant. Ego eundem quidem hominem posse omnia ista praestare concipio: atque, ubi se diviserunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipse autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribusve plus profici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad ossa pertinet.

l. 3. M. F. P. Hieron. l. 8. F. deest Phlegetis filius. l. 18. M. F. P. accipit. l. 21. M. F. faciat. l. 22. M. F. P. oritur. l. 23. M. F. P. quid. l. 24. M. F. P. vendicandum. l. 33. M. F. P. perficit.

¹ Rhod. ad Scrib. Larg. pag. 291. ² Theodoret, Graec. Affect. I. pag. m. 4.

tinet. Quae deinceps exequi aggrediar, dilatatisque in aliud volumen ossibus, in hoc caetera explicabo: praepositisque his, quae in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quae
5 proprias sedes habent, transibo.

C A P U T I.

*De Vexatis.*¹

VEXATA igitur in quacunque parte corporis sint, quamprimum sic
10 curari debent, ut, qua dolor est, ea scalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem, adverso profluens sanguis. quod si paulo tardius subvenitur, jamque etiam rubor est; qua
15 rubet corpus: si tumor quoque accessit, quacunque is est, id idem optimum auxilium est. Tum superdanda reprimentia sunt; maximeque lana succida ex 2 aceto & oleo. Quod si levior is casus est, possunt
20 etiam, sine scalpello, imposita eadem maderi. Et, si nihil aliud est, cinis quoque; maxime ex farmentis: si is non est, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

C A P. II.

De his, quae per se intumescunt, quomodo incidenda, & curanda sint.

VERUM hoc quidem promptum est. In his autem negotium majus est,
30 quae per se, vitio intus orto, intumescunt, & ad suppurationem spectant.
Ea

1. 7. M. F. P. luxatis. l. 8. M. F. P. luxata. l. 9. M. F. P. sunt. l. 11. M. P. detergeaturque. l. 13. M. P. subvertitur. l. 16. M. F. P. om. idem. l. 27. M. F. P. excidenda. l. cad. M. F. P. sunt.

¹ Aëtius Terrab. IV, Serm. II. 68. ² Aëtuar. M. M. IV. 16.

Ea omnia genera abscessuum esse alias proposui, medicamentaque his idonea executus sum: nunc superest, ut dicam, quae in ijs manu fieri debeant. Ergo, priusquam indurefcant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet; quod, quicquid illud malae corruptaeque materiae coit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas est, nihil a cucurbitula agere.

Interdum etiam fit, sed raro, ut quicquid abscedit, velamento suo includatur. id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervosa est, dixit, non nasci sub eo vitio nervum, quo caro consumeretur, sed subjecto jam vetustiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo modo pertinet; quia quicquid, si tunica est, idem, si callus est, fieri debet: neque ulla res prohibet, etiam si callus est, tamen, quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturiore, haec interdum esse consuevit, ideoque, quod sub ea est, extrahi per cucurbitulam non potest. sed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo, sive id incidit, sive jam durities est, in hac auxilii nihil est: sed, ut alias scripsi, vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda est. Si priora contigerunt, nihil praeterea necessarium est. Si pus maturuit, in alis quidem & inguinibus raro secandum est: item ubicunque

l. 1. M. abscessum. l. 2. M. P. eis. l. 4. M. bisdem. P. iisdem. l. 6. M. F. P. quae. l. 9. M. F. P. excidat. l. 10. M. F. P. fas non est. l. ead. M. F. P. om. a. l. 12. M. F. P. enim. l. ead. M. F. P. om. ut. l. 13. M. F. P. includitur. l. 15. M. F. P. dicit. l. 19. M. F. P. loco. l. 20. M. P. F. quidquid dixi. l. 23. M. F. maturior. l. 29. M. F. P. et. l. 32. M. praeter ea.

que mediocris abscessus est: item quoties
 in summa cute, vel etiam carne vitium est;
 nisi festinare curandi imbecillitas cogit. Sa-
 tisque est cataplasmatibus efficere, ut per
 5 se pus aperiatur. nam fere sine cicatrice po-
 test esse is locus, qui expertus ferrum non
 est. Si autem altius malum est, considera-
 ri debet, nervosusne is locus sit, an non
 fit. Nam, si sine nervis est, candenti ferra-
 10 mento aperiri debet. cujus haec ratio est,
 quod exigua plaga diutius ad pus evocan-
 dum pateat, parvaque postea cicatrix fit.
 At, si nervi juxta sunt, ignis alienus est; ne
 distendantur & membrum debilitent: ne-
 15 cessaria vero opera scalpelli est. Sed caetera
 etiam subcruda aperiri possunt; inter ner-
 vos ultima expectanda maturitas est, quae
 cutem extenuet, eique pus jungat, quo
 propius reperiatur. Jamque alia rectam
 20 plagam desiderant, ut in carne: alia vero
 vehementer cutem extenuant, in quibus
 tota ea super pus excidenda est. Semper au-
 tem, ubi scalpellus admovetur, id agendum
 est, ut & quam minimae & quam paucissimae
 25 plagae sint: cum eo tamen, ut necessitati
 succurramus, & in modo, & in numero.
 Nam majores sinus, latius; interdum etiam
 duabus, aut tribus lineis incidendi sunt. Dan-
 daque opera, ut imus sinus exitum habeat;
 30 ne quis humor intus subsidat, qui proxima
 & adhuc sana rodendo sinuet. Est etiam in
 rerum natura, ut cutis latius excidenda sit.
 Nam, ubi post longos morbos totius corporis
 habitus vitiatum est, lateque se sinus sus-
 Cc 5 fudit,

l. 3. M. F. P. *curantis*. l. 4. F. P. *cataplasmatibus*. M. *cataplasma*.
 l. 10. M. F. P. *gratia*. l. 12. M. F. P. *pater*. l. ead. M. F. *fit*. l.
 13. M. F. *in his periculum ignis alienum est*. l. 13. M. P. *ne vel di-*
stendantur. l. 14. M. F. P. *hi vel*. l. 17. M. F. P. *vos vero ulti-*
ma. l. 19. M. F. P. *itemque aliam*. l. 20. M. F. P. *om. ut*. l. ead.
 M. F. P. *carne: quia fere*. l. 21. M. F. P. *extenuat*. l. ead. M. F.
 P. *deest in quibus*. l. 28. M. F. P. *pluribus*. l. 33. M. F. P. *totus*. l.
 34. M. F. *vitatus*. l. ead. M. *diffudit*.

† H, F, ab Aquapend. Chirur. p. 442.

fudit, & in eo jam cutis pallet; scire licet, eam jam emortuam esse, & inutilem futuram. Ideoque excidere commodius est: maxime, si circa articulos majores id evenit, cuban-
 temque aegrum fluens alvus exercuit, ne-
 que per alimenta quicquam corpori acce-
 dit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad simi-
 litudinem myrtei folii fiat, quo facilius fa-
 nescat. Idque perpetuum est; ubicunque
 medicus & quacunq; de causa cutem ex-
 cidit. Pure effuso, in alis vel inguinibus lina-
 mento opus non est; sed spongia ex vino
 imponenda est. In caeteris partibus, si aequae
 ea linamenta supervacua sunt, purgationis
 causa paulum mellis infundendum: dein
 glutinantia superdanda: si illa necessaria
 sunt, super ea quoque similiter dari spon-
 gia eodem modo ex vino expressa debet.
 Quando autem linamentis opus sit, quan-
 do non sit, alias dictum est. Caetera eadem,
 incisa suppuratione, facienda sunt, quae
 ubi per medicamenta rupta est, facienda
 esse proposui.

CAP. III.

De bonis, malive signis Suppurationum. 25

PROTINUS autem, quantum curatio effi-
 ciat, quantumque aut sperari aut time-
 ri debeat, ex quibusdam signis intelli-
 gi potest: fereque iisdem, quae in vulneri-
 bus exposita sunt. Nam bona signa sunt
 somnum capere, facile spirare, siti non con-
 fici, cibum non fastidire, si febricula fuit, ea
 vacare: itemque habere pus album, laeve,
 non

*L. I. M. F. P. pars. l. 5. M. F. exaruit. P. exhau-
 sit. l. 10. M. P. ex. l. cad. M. F. P. om. de. l. 12.
 M. F. P. om. sed. l. 25, F. M. P. exulceratorum.*

non foedi odoris. Mala sunt, vigilia, spiritus gravitas, fitis, cibi fastidium, febris; pus nigrum, aut feculentum, & foedi odoris: item procedente curatione eruptio sanguinis; aut si, antequam sinus carne impleatur, orae callosae fiunt, illa quoque ipsa carne hebet, nec firma. Deficere tamen animam vel in ipsa curatione, vel postea, pessimum omnium est. Quinetiam morbus ipse, sive subito solutus est, dein suppuratio exorta est; sive effuso pure permanet, non injuste terret. Estque inter causas timoris, si sensus in vulnere rodentium non est. Sed ut haec ipsa fortuna huc illuc discernit; sic medici partium est, eniti ad reperiendam sanitatem. Ergo, quoties ulcus resolverit, eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino & aqua pluviatili mixto, vel aqua, in qua lenticula cocta sit, debet: si purgandum erit, mulso, rursusque imponere eadem. Ubi jam repressus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri ulcus pari portione vini ac mellis, superque imponi spongiam ex vino & rosa tinctam per quae caro producitur. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Ea est, solutis jam febribus & cibi cupiditate redita, balneum rarum; quotidiana, sed lenis gestatio; cibi potionesque corpori faciendae aptae. Quae omnia, per medicamenta quoque suppuratione rupta, sequuntur. Sed, quia magno malo vix sine ferro mederi licet, in hunc locum reservata sunt.

CAP.

1. 6. M. F. P. *carnosae*. 1. 8. M. F. P. *om.* in. 1. 18. M. P. *ex*. 1. 23. M. F. P. *vulnus*. 1. 25. M. F. P. *spongia*. 1. *ead.* M. F. P. *tincta*. 1. 26. M. P. F. *quae cum caro*. 1. *ead.* M. F. P. *producatur*. 1. 27. F. M. P. *id.* 1. 30. M. F. P. *reficiendo*. 1. 31. F. *apte*. M. P. *apteeque omnia*.

1 Aphor. VII. 43. 2 Aphor. VI. 4.

ADVERSUS fistulas quoque, si altius penetrant, ut ad ultimas demitti collyrium non possit, si tortuosae sunt, si multiplices, majus in manu, quam in medicamentis, praesidium est; minusque operae est, si sub cute transversae ferantur, quam si recta intus tendunt. Igitur, si sub cute transversa fistula est, demitti specillum debet, supraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt. Idemque faciendum, si plures se quasi rivuli ostendunt. Ubi ad fines fistulae ventum est, excidendum ex ea totus callus est, superque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur. At, si recta subter tendit, ubi, quo maxime ferat, specillo exploratum est; excidi is sinus debet: dein fibula oris cutis injicienda est, eique glutinantia medicamenta superdanda sunt; aut, si corruptius ulcus est (quod interdum ossis viciato fit) ubi id quoque curatum est, pus moventia.

2. De Costarum fistulis.

Solent autem inter costas fistulae subter ire. Quod ubi incidit, eo loco costa ab utraque parte praecidenda & eximenda est, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi costas transierunt, septum id, quod transversum a superioribus visceribus intestina discernit, violare. Quod intelligi potest & ex loco, & ex magnitudine doloris,

l. 9. F. si sic sub. l. cad. M. F. P. recte. l. 14. M. F. P. ramuli. l. 15. M. F. excidendum. l. 16. M. F. P. toto. l. 21. M. F. P. & aequae. l. 22. M. F. P. om. est. l. 25. M. F. P. ignorant De costarum fistulis. l. 26. M. F. P. subter exire. l. 28. M. F. P. decidenda. l. 30. M. P. om. quoque. l. 33. M. P. om. potest.

1 Aeginet. IV. 49. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 55. 3 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. p. l. c. 4.

ris, & quia nonnunquam spiritus eo cum humore quasi bullante prorumpit, maximeque, si hunc ore ille continuit. In eo medicinae locus nullus est. In caeteris, vero, quae circa costas sanabilia sunt, pinguium medicamenta inimica sunt, caeteris, quae ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen sicca linamenta, vel, si purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. De Ventris fistulis.

Ventri nullum os subest; sed ibi perniciofae admodum fistulae fiunt: adeo ut Sostriatus insanabiles esse crediderit. Id non ex toto ita se habere usus ostendit. Et quidem, quod maxime mirum videri potest, tutior fistula est contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra intestina: non quo perniciosior ibi res sit, sed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parum modum rei cognoverunt. Nam venter saepe etiam telo perforatur, prolapsaque intestina conduntur, & oras vulneris futurae comprehendunt. quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque, etiam ubi tenuis fistula abdomen perripit, excidere eam licet, futuraeque oras conjungere. Si vero ea fistula intus patuit, excisa necesse est latius foramen relinquat. quod nisi permagna vi sui non potest; utique ab interiore parte, qua quasi membrana quaedam finit abdomen, quam *ἑστρώτιος* Graeci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri coepit,

rum-

l. 1. M. P. doloris potest. l. 4. M. F. P. medicamini. l. 11. M. F. P. ignorant De ventris fistulis. l. 27. M. P. perripit. l. 30. M. F. P. magna. l. 31. M. l. P. utique ab interiore parte, sui non potest.

rumpitur illa futura, atque intestina solvuntur, quo fit, ut pereundum homini sit. Sed non omnimodo res ea desperationem habet: ideoque tenuioribus fistulis adhibenda curatio est.

493.

4. De Ani fistulis. ¹

Propriam etiamnum animadversionem desiderant eae, quae in ano sunt. In has demisso specillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo foramine specillum educi lino sequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipsum perforatam, coniectum fit. Ibi limum apprehendendum ligandumque cum altero capite est, ut laxe cutem, quae super fistulam est, teneat. Idque ² limum debet esse crudum, & duplex triplexve, sic tortum, ut unitas in eo facta fit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, perinde atque fanissimo. Tantummodo id limum bis in die, soluto nodo, ducendum est sic, ut subeat fistulam pars, quae superior fuit. Neque committendum est, ut id limum putrescat: sed tertio quoque die nodus resolvendus est, & ad caput alterum recens limum alligandum, educitoque vetere, id in fistula cum simili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quae supra fistulam est, incidit: simulque & id fanescit, quod a lino relictum est; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Haec ratio curationis longa, sed sine dolore est.

Qui festinant, adstringere cutem lino debent, quo celerius secetur; noctuque expeni-

l. 8. M. F. P. ea. l. 12. M. F. P. perforatum. l. 13. M. F. P. apprehendendum. l. cad. M. F. P. vincendumque. l. 17. M. P. om. in eo. l. 19. M. F. P. lavari. l. 20. M. F. P. om. in. l. 21. M. F. P. solvo. l. cad. M. modo. l. 22. M. P. fuerit. l. 25. M. F. P. alligandum est. l. 33. M. F. P. festinat. l. 34. M. F. P. debet. l. cad. M. P. secet. l. cad. M. F. P. om. ex.

¹ Aeginet. VI. 78. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. r. c. 93. Petr. de Marchetis Observ. Medic. Chirurgic. in fine multa. ² Quid fit docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. C. 93.

penicillo tenuia quaedam intus demittere,
 ut cutis hoc ipso extenuetur, quo extendi-
 tur. sed haec dolorem movent. Adjicitur
 celeritati, sicut tormento quoque, si & li-
 5 num, & id, quod ex penicillo est, aliquo
 medicamento illinitur ex iis, quibus cal-
 lum exedi proposui. Potest tamen fieri, ut
 ad scalpelli curationem etiam illo loco ve-
 niendum sit, si intus fistula fert, si multi-
 10 plex est. Igitur in haec genera demisso spe-
 cillo, duabus lineis incidenda cutis est, ut
 media inter eas habenula tenuis admodum
 injiciatur, ne protinus orae coeant; sitque
 locus aliquis linamentis, quae quam pau-
 15 cissima superinjicienda sunt; omniaque
 eodem modo facienda, quae in abscessibus
 posita sunt. Si vero ab uno ore plures sinus
 erunt, recta fistula scalpello erit incidenda;
 ab eo caeterae, quae jam patebant, lino exci-
 20 piendae. Si intus aliqua procedet, quo fer-
 rum tuto pervenire non poterit, collyrium
 demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejusmodi casti-
 bus, sive manu, sive medicamentis agetur,
 25 dari debet humidus; potio liberalis, diu-
 que aqua. ubi jam caro increfcit, tum de-
 mum & balneis raris utendum erit, & cibus
 corpus implentibus.

C A P. V.

30 De Telis e corpore extrahendis. *

TELA quoque, quae illata corporibus
 intus haeserunt, magno negotio saepe
 ejiciuntur. Sunt enim quaedam difficul-
 tates

*l. 7. M. F. P. posui. l. cad. M. F. P. poterit. l. 8.
 M. F. P. loci. l. 13. M. F. P. ejiciatur. l. cad. M. F.
 P. ora. l. 16. M. F. P. qui. l. 17. M. F. P. positis
 est. l. 33. M. F. P. que.*

* Aeginet. VI. 88.

tates ex generibus eorum; quaedam ex his
 fedibus, in quas illa penetrarunt. Omne au-
 tem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua
 venit, aut ab ea, in quam tetendit. illic
 viam, qua redeat, ipsum sibi fecit: hic, ⁵
 a scalpello accepit. nam contra mucronem
 earo inciditur. Sed si non alte telum infe-
 dit, & in summa carne est, aut certe mag-
 nas venas & loca nervosa non transit, ni-
 hil melius est, quam, qua venit, id revel- ¹⁰
 lere. Si vero plus est, per quod telo re-
 vertendum, quam quod perrumpendum est:
 jamque venas nervosque id transiit, com-
 modius est aperire, quod superest, eaque
 extrahere. nam & propius petitur, & tu- ¹⁵
 tius evellitur. Et in majore membro, si
 medium mucro transiit, facilius fanescit,
 quod pervium est: quia utrinque medica-
 mento fovetur. Sed, si retro telum reci-
 piendum, amplianda plaga est; quo faci- ²⁰
 lius id sequatur, quoque minor oriatur in-
 flammatio: quae major fit, si ab illo ipso
 telo, dum redit, corpus laniatur. Item, si
 ex alia parte vulnus aperitur, laxius esse de-
 bet, quam ut telo postea transeunte amplie- ²⁵
 tur. In summa autem utraque parte ista
 habenda cura est, ne nervus, ne vena ma-
 jor, ne arteria incidatur. Quorum ubi ali-
 quid detectum est, excipiendum hamo re-
 tuso est, abducendumque a scalpello. Ubi ³⁰
 autem incisum est satis, telum eximendum
 est: tunc quoque eodem modo, & eadem
 cura habita, ne sub eo, quod eximitur, ali-
 quid eorum laedatur, quae tuenda esse pro-
 posui.

2. De

*l. 4. M. F. P. qua. l. 10. M. F. P. evellere. l. 13.
 M. F. P. transiit. l. 14. Alii itaque. l. 19. M. F. P.
 recipiendum est. l. 20. M. F. P. amplianda scalpello
 plaga. l. 26. M. F. P. om. in. l. ead. M. F. P. ita.
 l. 30. M. F. P. om. a. l. 31. M. F. P. satis incisum
 est. l. 33. M. F. P. eximetur.*

2. De Sagittis recipiendis.

Haec communia sunt : praeter quae propria quaedam in singulis telorum generibus sunt , quae protinus subijciam. Nihil
 5 tam facile in corpus , quam sagitta , conditur , eademque altissime insidit. Haec autem eveniunt , & quia magna vi fertur illa , & quia ipsa angusta est. Saepius itaque ab altera parte , quam ex qua venit , recipienda
 10 est ; praecipueque , quia fere spiculis cingitur ; quae magis laniant , si retro , quam si contra trahuntur. Sed inde , aperta via , caro diduci debet ferramento facto ad similitudinem Graecae literae ψ : deinde , ubi apparuit mucro , si ei arundo inhaeret , propellenda est , donec ab altera parte apprehendi & extrahi possit. Si jam illa decidit , solumque intus ferrum est ; mucro vel digitis apprehendi , vel forcipe , atque ita educi
 20 debet. Neque alia ratio extrahendi est , ubi ab ea parte , qua venit , evelli magis placuit. nam , ampliato magis vulnere , aut arundo , si inest , evellenda est ; aut , si ea non est , ferrum ipsum. Quod si spicula apparuerunt , eaque breviter & tenuia sunt , forcipe ibi comminui debent , vacuumque ab his telum educi ; si ea majora valentioraque sunt , fissis scriptoriis calamis contegenda , ac , ne quid dilacerent , sic evellenda sunt.
 30 & in sagittis quidem haec observatio est.

3. De Latis telis educendis.

Latum vero telum , si aliquis intus in carne habuerit , ab altera parte educi non expedit ; ne ingenti vulnere ipsi quoque
 in-

l. 1. M. F. P. om. De sagittis recipiendis. l. 2. M. F. P. deest quae. l. 4. M. F. P. generibus subijcienda sunt. l. 5. M. F. corpore. l. 6. M. F. insidit. l. 8. M. F. in angusto. l. 14. M. F. P. ψ . l. 14. M. F. P. apparuit si mucro. l. 15. F. om. ei. P. si mucroni ar. l. 16. M. F. P. forcice. l. 22. M. F. P. om. magis. l. 25. M. P. forcice. l. 28. M. F. P. fissis. l. 29. M. F. P. lacerent. l. 31. M. F. P. om. De latis telis educendis. l. 32. M. F. P. conditum est.

Dd

ingens vulnus adjiciamus. Evellendum est ergo quodam genere ferramenti, quod *Διοκλέης γροφίσκος* Graeci vocant; quoniam auctorem Dioclem habet; quem inter priscos maximosque medicos fuisse, jam posui. Lamina est ferrea, vel aenea etiam; ab altero capite duos utrinque deorsum conversos uncus habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quae sinuata est; insuper etiam ea parte inclinata, quae perforata est. Haec juxta telum transversa demittitur: deinde, ubi ad inum mucronem ventum est, paululum torquetur, ut telum foramine suo excipiat: cum in cavo mucro est, illico duo digiti, subjecti partis alterius uncis, simul ferramentum id extrahunt, & telum.

4. De alio telorum genere.

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, est plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus infedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod inest, ea, qua venit, forcipe extrahendum est. Accedit vero aliquid difficultatis sub omni ictu, si telum vel ossi inhaesit, vel in articulo se inter duo ossa demersit. In osse usque eo movendum est, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum est. quae ratio quoque in dentibus ejiciendis est. Et vix unquam ita telum non sequitur, sed, si morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit. Ultimum est, ubi non

1. 3. F. *Diocoris Graecis Besalkon*. M. *Diocris Graeci bebulcum*. P. *Diocleum Eraphiscum* Gr. v. l. 6. M. F. P. vel. l. ead. F. *abenea*. l. 8. M. F. P. *habet*. l. 10. M. F. P. *in super ibi etiam*. l. 11. M. P. om. *ea*. l. 14. M. F. P. *paulum*. l. 16. M. F. P. *simul & ferramentum*. l. 18. M. F. P. om. *De alio telorum genere*. l. 19. M. F. P. *telorum est*. l. 20. M. F. P. om. *est*. l. 24. M. F. P. *forcice*. l. 29. M. F. P. *sum*. l. 30. M. F. P. *forcice*. l. 33. M. F. P. *ictum*.

non evellitur, terebra juxta forare, & ab eo foramine, ad speciem literae, contra telum os excidere sic, ut lineae, quae diducuntur, ad telum spectent: eo facto, id necesse est labet, & facile auferatur.

5 Inter duo vero ossa si per ipsum articulum perruperit, circa vulnus duo membra fasciis habenisve deliganda, & per has in diversas partes diducenda sunt, ut nervos distendant: quibus extentis, laxius inter ossa spatium est, ut sine difficultate telum recipiatur. Illud videndum est, sicut in aliis locis posui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo laedatur, dum id
10 extrahitur: eadem scilicet ratione, quae supra posita est.

5. De venenato telo evellendo.

At, si venenato quoque telo quis ictus est, iisdem omnibus, si fieri potest, etiam
20 festinantius actis, adjicienda curatio est, quae vel epoto veneno, vel a serpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipsius, extracto telo, medicina non alia est, quam quae esset, si corpore isto nihil inhaesisset. de qua
25 satis alio loco dictum est.

C A P. VI.

305.

De Gangliis, & Meliceride, & Atberomate,
2 & Steatomate, capitis tuberculis.

30 H AEC evenire in qualibet parte corporis possunt: reliqua certas sedes habent, de quibus dicam, orsus a capite. In hoc multa variaque tubercula oriun-

l. 1. M. F. P. om. & l. 2. M. F. P. eo quoque foramine. l. ead. M. F. P. ¶. l. 17. M. F. P. ignorant De venenato telo evellendo. l. 27. F. M. gangliis. l. 28. F. M. beromate. l. 29. M. F. P. venire.

1 Scribon. Larg. C. XLV. c. 175. 2 Aeginet. IV. 34. VI. 36. Actuar. M. M. IV. 16.

D d 2

oriuntur ἰ γάγγλια, μελικηρίδας, & αἰθερώ-
 ματι nominant; aliiſque etiamnum voca-
 bulis quaedam alii diſcernunt; quibus ego
 ſτεατόματι quoque adjiciam. quae quamvis
 & in cervice, & in alis, & in lateribus ori- 5
 ri ſolent; per ſe tamen non poſui; cum iſta
 omnia mediocres differentias habeant, ac
 neque periculo terreant, neque diverſo
 genere curentur. Omnia autem iſta & ex
 parvulo incipiunt, & diu paulatimque in- 10
 creſcunt, & tunica ſua includuntur. Quae-
 dam ex his dura ac renitentia, quaedam
 mollia cedentiaque ſunt: quaedam ſpatio
 nudantur, quaedam teſta capillo ſuo per-
 manent, fereque ſine dolore ſunt. Quid 15
 intus habeant, ut conjectura praefagiri po-
 teſt; ſic ex toto cognoſci, niſi cum ejecta
 ſunt, non poteſt. Maxime tamen in his,
 quae renitentur, aut lapillis quaedam ſimi- 20
 lia, aut concreti confertique pili reperiun-
 tur. In his vero, quae cedunt, aut melli ſi-
 mile aliquid, aut tenui pulciculae, aut qua-
 ſi rafa cartilagini, aut carni hebeti & cruen-
 tae, quibus alii aliiſque colores eſſe conſue-
 verunt. Fereque ganglia renitentur: athe- 25
 romati ſubest quaſi tenuis pulcicula: meli-
 ceridi liquidiſior humor; ideoque preſſu
 circumfluat: ſteatomati pingue quiddam,
 idque latiffime patere conſuevit, reſolvit-
 que totam cutem ſuperpoſitam ſic, ut ea la- 30
 bet; cum in caeteris ſit adſtrictior. Omnia,
 deſafa ante, ſi capillis conteguntur, per
 medium oportet incidere, ut effundatur,
 quicquid intus coit. Sed ſteatomatis tuni-
 ca

288, 32.

l. 1. M. F. P. γάγγλια, l. cad. M. F. αἰθερώματι. l. 8. M. F. P. aliqui. l. 24. M. F. P. conſueverunt. l. 25. M. F. ganglia, l. 27. M. F. preſſum. P. preſſus.

† Aeginet. IV. 16. & VI. 39. Actuar. M. M. II. XI.

ca quoque secanda est: quia non facile a cute & subiecta carne ea separatur. At in caeteris ipsa tunica inviolata servanda est. Protinus autem, cum ista alba & intenta se ostendit, tum scalpelli manubriolo diducenda a cute & carne est, eijcendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicae musculus inhaesit, ne is laedatur, superior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda est. Ubi tota exempta est, committendae orae, fibulaque his injicienda, & super medicamentum glutinans dandum est. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum est, pus moventia adhibenda sunt.

C A P. VII.

De Oculorum vitiiis, quae scalpello & manu curantur.

SED ut haec neque genere vitii, neque ratione curationis inter se multum distant: sic in oculis, quae manum postulant, & ipsa diversa sunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in superioribus palpebris vesicae nasci solent, pingues gravesque; quae vix attollere oculos sinunt, levifque pituitae cursus, sed assiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris nascuntur. Oportet, compresso digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, scalpello transversa linea incidere, suspensa leviter manu, ne vesica ipsa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipsa prorumpat; tum digitis eam apprehendere, & evellere. facile enim sequitur.

L. 2. M. F. P. om. & l. ead. M. F. P. separaretur. l. ead. . . P. om. At. l. 4. M. F. P. om. cum. l. 29. A. F. . . transversam. l. 30. M. F. . . lineam. l. 31. M. F. P. locus. l. ead. M. F. P. patefactus est. l. 32. M. F. P. apprehendere oportet. l. 33. M. . . P. autem.

1 Actuar. M. M. IV. 16. 2 De hisce agit H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. c. 9.

Dd 3

tur. Dein superinungi collyrio debet ex
iis aliquo, quo lippientes oculi superinun-
guntur: quo paucissimis diebus cicatricula
inducitur. Molestius est, ubi incisa vesica
est. effundit enim humorem; neque po-
stea, quia tenuis admodum est, potest col-
ligi. Si forte id incidit, eorum aliquid im-
ponendum est, quae puri movendo sunt.

12. *De Crithe.* ¹

In eadem palpebra super pilorum lo-
cum tuberculum parvulum nascitur, quod
a similitudine ² hordei, a Graecis *κελύνη* no-
minatur. Tunica quiddam, quod difficul-
ter maturefcit, comprehensum est. Id vel
calido pane, vel cera subinde calefacta fo-
veri oportet sic, ne nimius is calor sit, sed
facile a parte sustineatur. hac enim ratio-
ne saepe discutitur, interdum concoquitur.
Si pus se ostendit, scalpello dividi debet, &
quicquid intus humoris est, exprimi: eo-
dem deinde vapore postea quoque foveri,
& superinungi, donec ad sanitatem perve-
niat.

3. *De Chalazia.* ³

Alia quoque quaedam in palpebris huic
non dissimilia nascuntur; sed neque utique
figurae ejusdem, & mobilia, simulatque di-
gito huc vel illuc impelluntur. Quae, quia
grandini similia sunt, † *χαλάζια* Graeci vo-
cant. Haec incidi debent, si sub cute sunt
ab exteriori parte; si sub cartilagine, ab
interiore: dein scalpelli manubriolo dedu-
cenda ab integris partibus sunt. Ac, si intus
plaga est, inungendum primo lenibus,
dein-

1. 1. M. F. P. *superungi.* l. 3. M. F. P. *om. quo. l. cad.*
M. F. P. *paucissimisque diebus.* l. 9. M. F. P. *addunt tri-*
tuberculo palpebrarum. l. 17. M. F. P. *ea. l. 24.* M. F. P.
De chalazia palpebrarum. l. 29. M. F. P. *ideoque ea*
χαλάζια vocant.

1 Aegin. III. 22. Act. M. M. II. 7. 2 Varulus dicitur
Marc. de Med. C. VIII. pag. 279. 3 Act. M. M. II. 7.

deinde acrioribus : si extra , superdandum
emplastrum , quo id glutinetur.

4. De Ungue oculorum. 1

Unguis vero , quod *πτερόγιον* Graeci vo-
cant , est membranula nervosa , quae oriens
5 ab angulo , nonnunquam ad pupillam quo-
que pervenit , eique officit. Saepius a narium ,
interdum etiam a temporum parte nascitur.
Hunc recentem non difficile est discute-
10 re medicamentis , quibus cicatrices in
oculis extenuantur. Si inveteravit , jamque
ei crassitudo quoque accessit , excidi debet.
Post abstinentiam vero unius diei , vel ad-
versus in sedili contra medicum is homo
15 collocandus est , vel sic aversus , ut in gre-
mium ejus caput resupinus effundat. Qui-
dam , si in sinistro oculo vitium est , adver-
sum : si in dextro , resupinum collocari
volunt. Alteram autem palpebram a mini-
20 stro diduci oportet , alteram a medico : sed
ab hoc , si ille adversus est , inferiorem ; si
supinus , superiorem. Tum idem medicus
hamulum acutum , paulum mucrone intus
recurvato , subjicere extremo ungui debet ,
25 eumque infigere ; atque eam quoque pal-
pebram tradere alteri : ipse , hamulo appre-
hensio , levare unguem , eumque acu traji-
cere linum trahente : deinde acum ponere ,
30 lini duo capita apprehendere , & per ea
erecto ungue , si qua parte oculo inhaeret ,
manubriolo scalpelli diducere , donec ad an-
gulum veniat : deinde invicem modo remit-
tere , modo attrahere , ut sic & initium ejus , &
finis anguli reperiat. Duplex enim pericu-
lum

l. 3. M. F. P. addunt quod *Ptegion* a Graecis vocatur. l. 6. M. F. P. *angulo* , quae nonnunquam. l. 15. M. F. *adversus*.

1 Aeginet. III. 22. VI. 18. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. Cap. 18.

Dd 4

lum est ; ne vel ex ungue aliquid relinquatur , quod exulceratum vix ullam recipiat curationem ; vel ex angulo quoque caruncula abscindatur ; quae , si vehementius unguis ducitur , sequitur quoque ac decedit . 5
 Si abscissa est , patefit foramen , per quod postea semper humor descendit : † ^{præda}
 Graeci vocant . Verus ergo anguli finis utique noscendus est ; qui ubi satis constitit ; non nimium adducto ungue scalpellus adhibendus est ; deinde sic excidenda membranula , ne quid ex angulo laedatur . Ei deinde ex melle linamentum superdandum est , supraque linteolum , & aut spongia aut lana succida : proximisque diebus diducendus 15
 quotidie oculus est , ne cicatrice inter se palpebrae glutinentur (siquidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum , ac novissime inungendum collyrio , quo ulcera ad cicatricem perducentur . 20

Sed ea curatio vere esse debet , aut certe ante hiemen . De qua re , ad plura loca pertinente , semel dixisse satis erit . Nam duo genera curationum sunt : alia , 25
 in quibus eligere tempus non licet , sed utendum est eo , quod incidit : sicut in vulneribus , & fistulis : alia , in quibus nullus dies urget , & expectare tutissimum & facile est ; sicut evenit in iis , quae & tarde 30
 increfcunt , & dolore non cruciant . In his ver expectandum est : aut , si quid magis pressit , melior tamen autumnus quam hiems vel aestas est ; atque is ipse medius , jam fractis

285, 5.

l. 4. M. F. P. abscidatur. l. 5. M. F. P. ideoque decipit ac si. l. 6. M. F. P. patefcit. l. 7. Alii præda. l. 11. M. F. P. om. sic. l. ead. M. P. excidenda ea membranula. l. 12. M. F. P. eo. l. 22. M. F. P. sed. l. 28. M. F. & in fistulis. l. 33. M. F. P. vel aestas quam hiems. l. 34. M. F. P. bis.

‡ Trallian. II. 8.

tis aestibus, & nondum ortis frigoribus. Quo magis autem necessaria pars erit, quae tractabitur, hoc quoque majori periculo subjecta est. & saepe, quo major plaga facienda, eo magis haec temporis ratio servabitur.

5. De Encanthide. ¹

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia nascuntur, quae ipsa aliis quoque de causis oriri solent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciso, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: *ἐγκανθίς* ² Graece nominatur. Excipi hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipso angulo abscindatur. Tum exiguum linamentum respergendum est vel cadmia, vel atramento sutorio; inque eum angulum, diductis palpebris, inferendum, supraque eodem modo deligandum: proximisque diebus similiter nutriendum, ut primo tantum aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. De Ancyloblepharo. ³

Interdum inter se palpebrae coalescunt, aperiri non potest oculus. Cui malo solet etiam illud accedere, ut palpebrae cum albo oculi cohaerescant; scilicet, cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum. sanescendo enim, quod diduci potuit & debuit, glutinabitur; *ἀγκυλοβλήφαρον* sub utroque vitium Graeci vocant. Palpebrae tantum inter se cohaerentes, non difficulter diducuntur; sed interdum frustra, nam rursus glutinantur. Experiri tamen oportet:

1. 1. M. F. P. aestibus. l. ead. M. F. P. om. & l. 7. M. F. De encanthide tuberculo. l. 13. M. F. P. excidi. l. 15. M. F. quod. l. 16. M. F. P. om. angulo. l. ead. M. F. abscidat. l. 21. F. om. primo. l. ead. M. P. tantum ut primis. l. 23. M. F. P. addunt oculorum vitio. l. 28. M. F. P. utroque. l. 30. M. F. P. glutinabit. l. ead. M. F. ἀγκυλοβλήφαρον. l. 31. M. F. P. vitio.

1 Tulpus Observ. lib. 1. c. 29. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. Part. 1. c. 19. 2 Aeg. III. 22. Act. M. M. IV. 11. 3 Aeg. III. 22. VI. 15.

tet; quia bene res saepius cedit. Igitur ad-
 versum ¹ specillum inferendum, diducendae-
 que eo palpebrae sunt: deinde exigua peni-
 cilla interponenda, donec exulceratio ejus
 loci finiatur. At, ubi albo ipsius oculi palpe- 5
 bra inhaesit, Heraclides Tarentinus auctor est,
 adverso scalpello subsecare, magna cum mo-
 deratione, ut neque ex oculo, neque ex pal-
 pebra quicquam abscindatur; ac, si necesse
 est, ex palpebra potius. Post haec, inungatur 10
 oculus medicamentis, quibus aspritudo cura-
 tur: quotidieque palpebra vertatur, non so-
 lum ut ulceri medicamentum inducatur, sed
 etiam ne inhaereat: ipsique etiam aegro praeci- 15
 piatur, ut saepe eam duobus digitis attollat.
 Ego sic restitutum esse neminem memini.
 Meges se quoque multa tentasse, neque un-
 quam profuisse, quia semper iterum oculo
 palpebra inhaeserit, memoriae prodidit.

17. De Aegilope. ²

20

Etiannum in angulo, qui naribus propior
 est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperit-
 ur, per quam pituita assiduo destillat: *αἰσίλωπα*
 Graeci vocant. Idque assidue male habet ocu-
 lum: nonnunquam etiam exeso osse, usque 25
 ad nares penetrat. Idque interdum naturam
 carcinomatis habet: ubi intentae venae & re-
 curvatae sunt, color pallet, cutis dura est, &
 levi tactu irritatur, inflammationemque in
 eas partes, quae conjunctae sunt, evocat. Ex 30
 his eos, qui quasi carcinoma habent, curare
 periculosum est. nam mortem quoque ea res
 ma-

1. 1. aversum legendum esse constat ex H. F. ab Aquap.
 Chirurg. Oper. Pars I. c. 7. qui meretur inspicere. *1. 9. M.*
F. abscidatur. 1. 14. M. F. P. ne rursus inhaereat. 1. 14.
M. F. P. om. aegro. 1. 19. M. F. P. prodit. 1. 20. M.
F. P. addunt fistula oculorum.

¹ Quid sit, docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chir.
 Part. I. c. 7. p. 46. ² Actuar. M. M. IV. 11. Aëtius
 Tetr. II. Serm. III. 86. H. F. ab Aquap. Oper. Chi-
 rurg. Part. I. c. 21.

maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, supervacuum. neque enim sanescunt. At, quibus id in angulo est, potest adhiberi curatio; cum eo, ne ignotum sit, esse difficilem. quanto autem angulo propius id foramen est, tanto difficilior est, quoniam perangustum est, in quo versari manus possit: recenti tamen re mederi facilius est. Hamulo autem summum ejus foraminis excipiendum; deinde totum id cavum, sicut in fistulis dixi, usque ad os excidendum; oculoque & caeteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum est vehementius. quod si jam carie vexatum est, quo crassior huic squama abscedat, quidam adurentia imponunt; ut atramentum sutorium, vel chalcitidem, vel aeruginem rasam. quod & tardius & non idem facit. Osse adusto, curatio sequitur eadem, quae in caeteris uestis.

8. De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.

Pili vero, qui in palpebris sunt, duabus de causis oculum irritare consueverunt. Nam modo palpebrae summa cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipsum oculum convertantur, quia non simul cartilago quoque se remittit: modo sub ordine naturali pilorum alius ordo suberescit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes vero hae sunt. Si pili nati sunt, qui non debuerunt, tenuis acus ferrea ad similitudinem spathae lata, in ignem conjicienda est: deinde candens, sublata palpebra sic, ut ejus perniciosi pili in conspectum curantis

l. 4. M. F. P. eam non. l. 5. M. F. P. quantoque autem. l. ead. M. F. P. deest autem. l. 9. M. F. P. sed hamulo. l. ead. M. F. P. om. autem. l. 15. M. F. P. bis. l. ead. M. F. P. accedat. l. 23. M. F. P. consueverunt. l. 24. M. F. P. palpebrae superioris summae. l. 30. M. F. P. om. vero. l. 32. M. F. P. hastae.

1 Aeginet. VI. 13. H. F. ab Aquapend, Operat. Chir, Part, I. c. 12.

rantis veniant, sub ipsis pilorum radicibus angulo immittenda est, ut ea tertiam partem palpebrae transvehat: deinde iterum, tertioque ad alterum angulum. quo fit, ut omnes pilorum radices adustae emoriantur. 5 Tum superimponendum medicamentum est, quod inflammationem prohibeat: atque ubi crustae exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus fanescit. Quidam ajunt, acu transflui juxta 10 pilos exteriorem partem palpebrae oportere, eamque transmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus transit, in ipsius capilli finem, qua duplicatur, pilum esse injiciendum, & per eum in superiori 15 rem palpebrae partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur. sic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem postea spectet. Id primum fieri non potest, 20 nisi in pilo longiore; cum fere breves eo loci nascantur. Deinde si plures pili sunt, necesse est longum tormentum sit, & toties acus transiens magnam inflammationem moveat. Novissime, cum humor aliquis 25 ibi subsit, oculo & ante per pilos & tum per palpebrae foramina affecto, vix fieri potest, ut gluten, quo vinctus est pilus, non resolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus est, redeat. Ea vero curatio, quae 30 palpebrae laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contacto oculo mediam palpebrae cutem, sive ea superior, sive inferior est, apprehendere

l. 2. M. F. P. radicibus ab angulo. l. 4. M. F. P. tertioque usque ad. l. 11. M. F. P. pilos in exteriorem. l. 15. M. F. P. cojiendum. l. 18. M. F. P. foramen quoque glutinetur. l. 22. M. F. P. loco. l. 23. M. F. P. cum. l. 24. M. P. transuet.

x Aeginet. VI. 13.

dere digitis, ac levare. tum considerare, quantulo detracto futurum sit, ut naturaliter se habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumstant: si nimium fuerit excisum, ne contegi oculus non possit; si parum, ne nihil actum sit, & frustra sectus aliquis sit. Quod deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum est sic, ut inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam, aliquid relinquatur, quod apprehendere acus postea possit. His constitutis, scalpellus adhibendus est: & si superior palpebra est, ante; si inferior, postea propius ipsis pilis incidendum: initiumque faciendum in sinistro oculo, ab eo angulo, qui temporis: in dextro, ab eo, qui naribus propior est: idque, quod inter duas lineas est, excidendum. deinde orae vulneris inter se simplici sutura committendae operiendusque oculus est: & si parum palpebra descendet, laxanda utique; si nimium, aut adstringenda, aut etiam rursus tenuis habenda ab ulteriore ora excidenda. Ubi secta est, aliae suturae adjiciendae, quae supra tres esse non debent. Praeter haec, in superiore palpebra sub pilis ipsis incidenda linea est, ut ab inferiore parte diducti pili sursum spectent. Idque, si levis inclinatio est, etiam solum fatis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, spongia, ex aqua frigida expressa, super deliganda est. Postero die glutinans emplastrum injiciendum. Quarto sutura tollenda est, & collyrio, quod inflammatio-

l. 7. M. F. P. qua. l. 9. M. F. P. de interiore. l.
10. M. F. P. propiore lineam linea.

mationes reprimit, superinungendum.

9. De Lagopbtbalmo. ¹.

Nonnunquam autem, nimium sub hac
 curatione excisa cute, evenit, ut oculus
 non contegatur. Idque interdum etiam ⁵
 alia de causa fit. *λαγώφθαλμος* Graeci appel-
 lant. In quo si nimium palpebrae deest,
 nulla id restituere curatio potest: si exi-
 guum, mederi licet. Paulum infra super-
 cilium cutis incidenda est lunata figura, ¹⁰
 cornibus ejus deorsum spectantibus. Alti-
 tudo esse plagae usque ad cartilaginem ² de-
 bet, ipsa illa nihil laesa. nam, si ea incisa est,
 palpebra concidit, neque attolli postea po-
 test. Cute igitur tantum diducta fit, ut pau- ¹⁵
 lulum in ima oculi ora descendat; hiante
 scilicet super plaga, in quam linamentum
 injiciendum est, quod & conjungi didu-
 ctam cutem prohibeat, & in medio carun-
 culam creet: quae ubi cum locum imple- ²⁰
 vit, postea recte oculus operitur.

10 De Eutropio. ³

Ut superioris autem palpebrae vitium
 est, quo parum descendit, ideoque oculum
 non contegit: sic inferioris, quo parum ²⁵
 sursum attollitur, sed pendet & hiat, neque
 potest cum superiore committi. Atque id
 quoque evenit interdum ex simili vitio
 curationis, interdum etiam senectute. *ευ-
 τρώπιον* Graeci vocant. si ex mala curatione ³⁰
 est, eadem ratio medicinae est, quae su-
 pra posita est: plagae tantum cornua ad
 maxillas, non ad oculum convertenda
 sunt. Si ex senectute est, tenui ferramento
 id

1. 2. M. F. De Caglaucopbtbalmo. M. F. P. addunt *ocu-
 lorum*. l. 6. F. *λαγώφθαλμος*. l. 17. M. F. P. *plagam*.
 l. 18. M. F. *conjiciendum*. l. 20. M. F. P. *cites*. l. 25.
 M. F. P. *quod*. l. 26. M. F. P. *quod*.

1 Aeginet. VI. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 73.

2 Vide H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 14.

3 Actuar, M. M. II. 7.

id totum extrinsecus adurendum est; deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

5. 11. *De Staphylomate.*

Haec fere circa oculum in angulis palpebrisque incidere consueverunt. In ipso autem oculo nonnunquam summa attollitur tunica, sive ruptis intus membranis aliquibus, sive
10 laxatis; ¹ & similis figura ² acino fit. unde id *σαφύλαμα* Graeci vocant. Curatio duplex est. Altera, ad ipsas radices per medium transuere acu duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex superiore parte, alterius
15 ex inferiore adstringere inter se, quae paulatim fecando id excidant. Altera, in summa parte ejus ad lenticulae magnitudinem excidere; deinde spodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem facto, album ovi
20 lana excipiendum & imponendum; posteaque vapore aquae calidae fovendus oculus, & lenibus medicamentis unguendus est.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur callosa ³ in albo
25 oculi tubercula; quibus nomen a figurae similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

30 15. *De Oculorum natura.*

Suffusionis jam alias feci mentionem; ^{367, 23.}
quia cum recens incidit, medicamentis quo-

1. M. F. P. at. l. 5. M. F. P. addunt oculi. l. 7. M. F. P. consueverunt. l. 15. M. F. P. interiore. l. 18. M. F. P. excidunt. l. 30. M. F. P. addunt & eorum suffusionz.

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 17.
2 Aegin. III. 22. VI. 19. Actuar. M. M. II. 7. Aërius Terr. II. Serm. III. 34. 35. Aliud proidentia genus observavit Tulpus Observ. L. 1. cap. 28. 3 Actuar. M. M. II. 7.

quoque saepe discutitur. sed, ubi vetustior facta est, manus curationem desiderat. quae inter subtilissimas haberi potest. De qua antequam dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est. Cujus cognitio, cum ad 5 plura loca pertineat; tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a Graecis *κερπειδής* vocatur: eaque, qua parte alba est, satis crassa, pupillae loco extenuatur. 10 Huic interior adjuncta est media parte, qua pupilla est, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipsa quoque plenior. quae *χρσειδής* a Graecis nominatur. Hae duae tunicae, cum interio- 15 ra oculi cingant, rursus sub his coeunt; extenuataeque & in unum coactae per foramen, quod inter ossa est, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaerescunt. Sub his autem, qua parte pupilla est, locus 20 vacuus est: deinde infra rursus tenuissima tunica, quam Herophilus *ἀσφχρειδής* nominavit. Ea media subsidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri similitudine, *ύαλειδής* Graeci vocant. Id neque li- 25 quidum, neque aridum est; sed quasi concretus humor. Ex cujus colore pupillae color vel niger est, vel caesius, cum summa tota tunica alba sit. Id autem superveniens ab interiore parte membranula includit. 30 Sub his gutta humoris est, ovi albo similis, a qua videndi facultas proficiscitur. *κρυσταλλοειδής* a Graecis nominatur.

14. De

l. 9. M. F. P. ca. l. 11. M. F. P. inferior. l. 19. M. F. coque.

14. De Suffusione.

369, 18.

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concre-
 cit humor sub duabus tunicis¹, qua locum
 vacuum esse proposui;isque paulatim in-
 5 durefcens, interiori potentiae se opponit.
 Vitii ejus plures species sunt, quaedam fa-
 nabilia, quaedam quae curationem non ad-
 mittunt. Nam si exigua suffusio est, si im-
 mobilis, colorem vero habet marinae aquae,
 10 vel ferri nitentis, a latere sensum aliquem
 fulgoris relinquit, spes superest. Si magna
 est, si nigra pars oculi, amissa naturali fi-
 gura, in aliam se vertit, si suffusioni color
 coeruleus est, aut auro similis, si labat, &
 15 hac atque illac movetur, vix unquam suc-
 curritur. Fere vero peior est, quo ex gra-
 viore morbo, majoribusve capitis dolori-
 bus, vel ictu vehementiore orta est. Neque
 idonea curationi senilis aetas est; quae sine
 20 novo vitio, tamen aciem hebetem habet:
 ac ne puerilis quidem; sed inter has media
 aetas. Oculus quoque curationi neque exi-
 guus, neque concavus, satis opportunus
 est. Atque ipsius quoque suffusionis quae-
 25 dam maturitas est. Expectandum igitur est,
 donec jam non fluere, sed duritiae quadam
 concrevisse videatur.

Ante curationem autem modico cibo
 uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab
 30 omnibus abstinere. Post haec in adverso
 fedili collocandus est loco lucido, lumine
 adverso, sic ut contra medicus paulo altius
 fedeat; a posteriore autem parte caput ejus,
 qui curabitur, minister contineat, & im-
 mo-

1. 1. M. F. P. om. De suffusione. l. 6. M. F. P. vitiique
 ejus. l. 10. M. F. P. nitentis, & a. l. 13. M. F. P. om.
 se. l. 19. M. F. P. curatiofi. l. 21. M. F. P. at. l. cad.
 M. F. P. huic. l. 24. M. F. P. om. quoque. l. 26. M.
 F. P. durities quadam.

1 Hoc non usque adeo veritati consentire putat H. F.
 ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 16.

mobile id praestet: nam levi motu eripi
 acies in perpetuum potest. Quin etiam ip-
 se oculus, qui curabitur, immobilior fa-
 ciendus est, super alterum lana imposita &
 deligata. Curari vero sinister oculus dex- 5
 tra manu, dexter sinistra debet. Tum acus
 admovenda est, aut acuta, aut certe non
 nimium tenuis, eaque demittenda, sed re-
 cta, est per summas duas tunicas medio
 loco inter nigrum oculi & angulum tem- 10
 pori propiorem, e regione mediae suffusio-
 nis sic, ne qua vena laedatur. Neque ta-
 men timide demittenda est, quia inani lo-
 co excipitur. Ad quem cum ventum est,
 ne mediocriter quidem peritus falli potest; 15
 quia prementi nihil renititur. Ubi eo ven-
 tum est, inclinanda acus ad ipsam suffu-
 sionem est, leniterque ibi verti & paulatim
 eam deducere infra regionem pupillae de-
 bet; ubi deinde eam transiit, vehementius 20
 imprimi, ut inferiori parte insidat. Si haec
 fit, curatio expleta est. Si subinde redit,
 eadem acu magis concidenda, & in plures
 partes dissipanda est: quae singulae & faci-
 lus conduntur, & minus late efficiunt. 25
 Post haec educenda acus recia est, impo-
 nendumque est lana molli exceptum ovi al-
 bum, & supra, quod inflammationem
 coërceat, atque ita devinciendum.

348, 21. Post haec opus est quiete, abstinentia, 30
 lenium medicamentorum inunctionibus,
 cibo (qui postero die satis mature datur)
 primum liquido, ne maxillae laborent;
 deinde, inflammatione finita, tali, qualis in
 vul-

*l. 7. M. F. P. forte. l. 18. M. P. leviterque. l. 20.
 M. F. P. transit.*

vulneribus propositus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, necessario accedit.

15. De Pituita oculorum.

De pituitae quoque tenuis cursu, qui
 5 oculos infestat, quatenus medicamentis 347
 agendum est, jam explicui. Nunc ad ea
 veniam, quae curationem ex manu postu-
 lant. Animadvertimus autem quibusdam
 nunquam siccescere oculos, sed semper hu-
 10 more tenui madere: quae res aspritudinem
 continuat, & ex levibus momentis inflam-
 mationes & lippitudines excitat, totam
 denique vitam hominis infestat. Idque in
 quibusdam nulla ope adjuvari potest, in
 15 quibusdam sanabile est. Quod primum dis-
 crimen nosse oportet, ut alteris succurra-
 tur, alteris manus non injiciatur.

Ac primum supervacua curatio est in
 his, qui ab infantibus id vitium habent;
 20 quia necessario mansurum est usque mor-
 tis diem. Deinde non necessaria etiam in
 his, quibus non multa, sed acris pituita est:
 siquidem manu nihil adjuvantur; medica-
 mentis, & victus ratione, quae crassiorem
 25 pituitam reddit, ad sanitatem perveniunt.
 Lata etiam capita vix medicinae patent.
 Tum interest, pituitam emittant venae,
 30 quae inter calvariam & cutem sunt, an quae
 inter membranam cerebri & calvariam:
 superiores enim per tempora oculos rigant;
 inferiores, per eas membranas, quae ab
 oculis ad cerebrum tendunt. Potest autem
 adhiberi remedium his, quae supra os fluunt;
 non potest his, quae ab ossè. Ac ne his qui-
 dem

l. 1. M. F. P. propositus est. Quibus. l. 11. M. F. P. om. & l. 16. M. F. P. crimen est nosse. l. cad. M. F. P. alteri. l. 17. M. F. P. alteri. l. 21. M. F. P. necessario. l. 36. M. F. P. fere. l. 34. M. F. P. sub.

dem succurritur, quibus pituita utrinque descendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infestat.

Quid sit autem, hac ratione cognoscitur. Raso capite ea medicamenta, quibus in lip-
 pitudine pituita suspenditur, a superciliis
 usque ad verticem illini debent: si sicci
 oculi esse coeperunt, apparet per eas venas,
 quae sub cute sunt, irrigari: si nihilomi-
 nus madent, manifestum est sub osse de-
 scendere: si est tumor, sed levior, duplex
 vitium est. Plurimi tamen ex laborantibus
 reperiuntur, quos superiores venae exerce-
 ant; ideoque pluribus etiam opitulari
 licet. Idque non in Graecia tantummodo,
 sed in aliis quoque gentibus celebre est:
 adeo ut nulla medicinae pars magis per na-
 tiones quasque exposita sit.

Reperti in Graecia sunt, qui novem li-
 neis cutem capitis inciderent: duabus in
 occipitio rectis, una super eas transversa:
 dein duabus super aures, una inter eas item
 transversa: tribus denique inter verticem
 & frontem rectis. Reperti sunt, qui a ver-
 tice recta eas lineas ad tempora deduce-
 rent; cognitisque, ex motu maxillarum,
 musculorum initiis, leviter super eos cu-
 tem inciderent, diductisque per retufos
 hamos oris, infererent linamenta sic, ut
 neque inter se cutis antiqui fines commit-
 terentur, & in medio caro cresceret, quae
 venas, ex quibus ad oculos transfiret, adstrin-
 geret. Quidam etiam atramento duas li-
 neas duxerunt a media aure ad mediam al-
 teram

T. 11. M. P. humor. l. 19. M. F. P. quoque. l. 23.
 M. F. P. om. denique. l. 24. M. F. P. capite. l. 25.
 M. F. P. re. fe. l. 28. M. F. P. inductisque. l. 29. M.
 F. P. om. sic. l. 32. M. F. P. quibus humor. ad.

i H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurgic. Part.
 I. c. 4.

teram aurem, deinde a naribus ad verticem; tum ubi lineae committebantur, scapello inciderunt; & post sanguinem effusum, os ibidem adusserunt. Nihilominus
 5 autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt.

Frequens curatio est, venas in temporibus adurere, quae fere quidem in ejusmodi
 10 malo tument: sed tamen, ut inflentur magisque se ostendant, cervix ante modice deliganda est. Tenuibus autem ferramentis, & retusis venae adurendae; donec in oculos pituitae cursus conquiescat. Id enim signum
 15 est quasi excaecatorum iterum, per quae humor ferebatur.

Valentior tamen medicina est, ubi tennes conditaeque venae sunt, ideoque legi non possunt, eodem modo cervice deligata¹, retentoque ab ipso spiritu, quo magis venae prodeant, atramento notare eas
 20 contra tempora, & inter verticem ac frontem: deinde cervice resoluta, qua notae sunt, venas incidere, & sanguinem mittere:
 25 ubi satis fluxit, tenuibus ferramentis adurere. contra tempora quidem, timide: ne subjecti muscoli, qui maxillas tenent, sentiant: inter frontem vero & verticem, vehementer sic, ut squama ab osse recedat.

30 Efficacior tamen etiamnum est Afrorum curatio, qui verticem usque ad os adurunt sic, ut squamam remittat. Sed nihil melius est, quam quod in Gallia quoque Comata fit, ubi venas in temporibus & in superiore

1. 3. M. F. P. sanguine. 1. cad. F. effuso. M. P. fuso.
 1. 6. M. F. P. calvariam. 1. 12. M. F. P. que. 1. 13.
 M. F. P. oculis. 1. 18. M. F. P. om. sunt. 1. 29. M.
 F. P. ut sic.

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. Part.
 1. c. 3.

periore capitis parte legunt. Aduſta quo modo curanda ſint, jam explicui. Nunc illud adjicio: neque ut cruſtae decidant, neque ut ulcus impleatur, aduſtis venis, eſſe prope-
 randum; ne vel ſanguis erumpat, vel cito
 5 pus ſupprimatur: cum per hoc ſicceſcere
 eas partes opus ſit; per illud exhauriri
 opus non ſit. Si quando tamen ſanguis eru-
 perit, infrianda medicamenta eſſe, quae
 ſic ſanguinem ſupprimant, ut ne adurant. 10
 Quemadmodum autem venae deligendae
 ſint, quidque lectis his faciendum ſit, cum
 venero ad crurum varices, dicam,

C A P. VIII.

De Aurium morbis, qui manu & 15
ſcalpello curantur.

VERUM ut oculi multiplicem cu-
 rationem, etiam manus exigunt:
 ſic in auribus admodum pauca ſunt,
 quae in hac medicinae parte tractentur. So-
 20 let tamen evenire vel a prima natali die
 protinus, vel poſtea facta exulceratione,
 deinde per cicatricem aure repleta, ut fo-
 ramen † in ea nullum ſit, ideoque audiendi
 uſu careat. Quod ubi incidit, ſpecillo ten-
 25 tandum eſt, altene id repletum, an in ſum-
 mo tantum glutinatum ſit. Nam ſi alte
 eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpe-
 cillum protinus recipit. Illud attingi non
 oportet; ne ſine effectus ſpe oriatur diſten-
 30 tio nervorum, & ex ea mortis periculum
 ſit: hoc facile curatur. Nam qua cavum
 eſſe debet, vel medicamentum aliquod
 im-
 pro-

l. 9. M. F. P. *infricanda*. l. 10. M. F. P. *om. ut.*

† Aeginct. VI. 23.

- imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam scalpello incidendum. Cumque id patefactum, & jam ulcus purum est, injicienda eo pinna
 5 est, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam fanescat; quo fit, ut ea remota, postea facultas audiendi sit.
- 10 At ubi aures perforatae sunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu satis est, ut leniter ejus orae exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: postea deinde imponere
 15 id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat. Quod si magnum id foramen est, sicut solet esse in his, qui majora pondera auribus gesserunt, incidere, quod super est, ad extremum
 20 oportet: supra deinde oras scalpello exulcerare, & postea fuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium est, si quid ibi curti est, sarcire. quae res cum in labris quoque & naribus fieri possit,
 25 eandem autem curationem habet, simul explicanda est.

C A P. I X.

Curta in auribus, labrisque ac naribus, quomodo sarciri & curari possint.

- 30 **C**URTA igitur in his tribus, ac si qua parte parva sunt, curari possunt: si qua majora sunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipsam deformatur.

l. 4. M. conjicienda. F. P. conjicienda. l. 6. M. F. P. idem. l. 10. M. F. P. aures in vivo puta perforatae. l. 12. M. F. ora. l. 16. M. F. P. & sic cicatricem. l. 25. M. F. P. etiam. l. 31. M. F. P. parva. l. 32. M. F. recipiunt.

1 Acginer. III. 24. VI. 25.

Et 4

mantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas sola timeri potest: in labris vero, si nimium contracta sunt, usus quoque necessario iactura fit; quia minus facile & cibus assumitur, & sermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; sed ex vicino adducitur. quod etsi in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum potest; in magna, non potest. Neque senile autem corpus, neque quod mali habitus est, neque in quo difficulter ulcera sanescunt, huic medicinae idoneum est: quia nusquam aut celerius cancer occupat, aut difficiliter tollitur.

Ratio curationis ejusmodi est: id quod curtatum est, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas transversas incidere, quae citiorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quae sic resolvimus, in unum adducere. Si non satis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam transversas immittere, quibus summa tantum cutis diducatur: sic enim fit, ut facilius quod adducitur, sequi possit. quod non vi cogendum est; sed ita adducendum, ut ex facili subsequatur, & demissum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujusmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda est. Ergo neque ex imis auribus, neque ex me-

l. 4. M. P. necessarii. l. 8. M. F. P. om. est. l. ead. M. F. P. mutilatione. l. 14. M. F. P. om. aut. l. 17. M. F. P. curatum. l. 31. Alii reposuimus. l. 30. M. F. P. autem.

medio naso imilve narium partibus, neque ex angulis labrorum quicquam attrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, si quid summis auribus, si quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quae tamen interdum etiam duobus locis curata esse confuerunt: sed eadem ratio curandi est. Si cartilago in eo, quod incisum est, eminent, excidenda est: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberae cutis utrinque coitus puris fieri possit. Tum junctae orae inter se suendae sunt, utrinque cute apprehensa; & quae priores lineae sunt, ea quoque suturae injiciendae sunt. Siccis locis, uti naribus, illita spuma argenti, satis proficit. In interiores vero, lunatasque plagas, linamentum dandum est; ut caro increscens vulnus impleat. Summaque cura, quod ita futurum est, tuendum esse, apparere ex eo potest, quod de cancro supra posui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquae calidae, rursusque idem medicamentum injiciendum. quo fere septimo die glutinatum est. Tum suturae eximi, & ulcus ad sanitatem perduci debet.

C A P. X.

De Polypo. ¹

380.

30 **P**OLYPUM vero, qui in naribus nascitur, praecipue ferro curari jam alias posui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum ² spathae facto, resolvere ab

l. 1. M. P. imis venarum. l. 4. M. F. P. imis si quid aut medio naso aut. l. 6. M. F. P. curata. l. 16. M. F. P. ut in. l. 17. M. P. posteriores. l. 25. M. F. P. seveque. l. 27. M. debent. l. 30. M. F. P. De polypi curatione per ferrum.

¹ Aeginet. VI. 25. H. F. Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 24. 25. ² De hac consule Rhodium ad Scribon, Largum, pag. 46.

E e 5

ab offe oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago laedatur; in qua difficilis curatio est. Ubi abscissus est, unco ferramento extrahendus est. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo respergendum est medicamento, quo sanguis supprimitur, coque nares leniter implendae. Sanguine suppresso, linamento ulcus purgandum est. Ubi purum est, eo pinna, eodem modo, quo in aure supra positum est, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id fanescat.

CAP. XI.

De Ozena.

379.

15

Id autem vitium, quod *ἄζανα* a Graecis vocatur, si medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum esset, apud magnos Chirurgos non reperi. Credo, quia res raro ad sanitatem satis proficit; cum aliquod in ipsa curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen positum est, vel subtilem fistulam, vel eodem scriptorium calamum; in narem esse conjiciendum, donec sursum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsam os: deinde adustum locum purgandum esse aerugine & melle: ubi purus est, lycio ad sanitatem perdendum. Vel narem incidendam esse ab ima parte ad os, ut & conspici locus possit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum sui narem debere; & adustum quidem

1. 8. M. F. P. *vulnus*. l. 23. M. F. *subtilem*. H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 26. p. 104. & 106. legit *fistilem*. l. 24. F. *conjiciendum*. l. 31. M. F. *una*.

1 Hodierni Chirurghi argenteum habent. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. P. I. cap. 26.

dem ulcus eadem ratione curari: futuram vero illini vel spuma argenti, vel alio glutinante.

C A P. XII.

De Oris vitiis, quae manu & ferro curantur.

5

I. De Dentibus. ¹

381.

IN ore quoque quaedam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum marcescentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter attingat, non ut infidat. Adustae gingivae melle illinendae, & mulso eluendae sunt. Ut pura ulcera esse coeperunt, arida medicamenta infrianda sunt ex his, quae reprimunt.

Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo ² resolvatur; tum is concutiendus est. Eademque facienda, donec bene moveatur. nam dens haerens cum summo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco ³ movetur. Idque etiam majore periculo in superioribus dentibus fit; quia potest tempora oculosve concutere. Tum, si fieri potest, manu; si minus, forcipe ⁴ dens excipiendus est.

⁵ At si exesus est ante, id foramen vel ⁵ linamento, vel bene accommodato plumbo replendum est, ne sub forcipe confringatur.

Recta

l. 10. M. P. arefcentium. l. 16. M. F. P. infricanda. l. cad. F. iisque. l. 22. M. P. caque. l. 28. M. F. P. forfice. l. 30. M. F. P. ac. l. 32. M. F. P. forfice.

¹ Aegin. III. 26. ² Id saepenumero sufficit teste Simone Paulo Quadr. Botan. p. 151. ³ Imo pars avellitur, quod aliquando ipse vidi. ⁴ Vide figuram apud Rhodium ad Scrib. Largum, p. 94. ⁵ Aeginet. VI. 28.

Recta vero forceps ducendus est, ne inflexis radicibus os raram, cui dens inhaeret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum est; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: saepe enim forceps, cum dentem comprehendere non possit, aut frustra comprehendat, os gingivae prehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus sanguinis profuit, scire licet, aliquid ex osse fractum esse. Ergo specillo conquirenda est testa, quae recessit, & vulsella protrahenda est: si non sequitur, incidi gingiva debet, donec labans ossi testa recipiatur. Quod si fractum statim non est, sed intumescit extrinsecus maxilla, ut os hiare non possit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplasma est, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, ossis fracti nota est. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo laeso, fissura fit, quae eradi debet.

Dens autem scaber, qua parte niger est, radendus est, illinendusque rosae flore contrito, cui gallae quarta pars & altera myrrhae sit adjecta, continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo casu velandum caput, ambulatione multa, frictione capitis, cibo non acri utendum est.

At, si ex ictu vel alio casu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene haerent, vinciendi sunt; continendaque ore reprimantia,

1. 1. M. F. P. *forfex*. l. cad. M. F. P. *duconda*. l. 2. M. F. P. *earum*. l. 6. M. F. P. *forfex*. l. 13. M. P. *vulsella*. l. 15. F. P. *ossis*. l. cad. M. F. P. *factum*. l. 16. M. F. P. *indurescit*. l. 17. F. P. *is*. M. *bis*. l. cad. M. F. P. *sed*. l. 23. M. F. P. *fistula*. l. 30. M. F. P. *frictione*.

mentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta sit. Si quando etiam in pueris ante dens nascitur, quam prior excidat is, qui cadere debuit, circumradendus & evellendus est; is, qui natus est in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad justam magnitudinem perveniat. Quotiescunque dente exempto radix relicta est, protinus ea quoque ad id facto forcipe, quam *ἰσχυρῶς* Graeci vocant, eximenda est.

2. De Tonsillis induratis.

383.

Tonsillas autem, quae post inflammationes induruerunt, *ἀρνιάδες* autem a Graecis appelluntur, cum sub levi tunica sint, oportet digito circumradere & evellere: si ne sic quidem resolvuntur, hamulo excipere, & scalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo sanguis supprimitur.

3. De Uva.

389.

Uva, si cum inflammatione descendit, dolorique est, & subrubicundi coloris, praecidi sine periculo non potest: solet enim multum sanguinem effundere, itaque melius est iis uti, quae alias proposita sunt. Si vero inflammatio quidem nulla est, nihilominus autem ea ultra justum modum a pituita diducta est, & tenuis, acuta, alba est, praecidi debet. Itemque, si ima, livida & crassa; summa, tenuis est. Neque quicquam commodius est, quam vulsella apprehendere, sub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum est,

ne

l. 2. M. F. P. quo. l. 3. M. F. P. alter. l. 5. M. F. P. circum purgandus. l. 10. M. F. P. forcipe. l. 11. M. F. P. *ἰσχυρῶς*. l. 12. M. F. P. om. De Tonsillis induratis. l. 14. M. F. *ἀρνιάδες*. l. 20. M. F. P. supprimitur. l. 26. M. P. bis. l. 29. M. F. deducta. l. 32. M. F. P. prehendere.

1 Vide Rhodium ad Scrib. Largura, pag. 94.

ne plus minusve praecidatur : cum liceat tantum infra vulsellam relinquere , quantum inutile esse manifestum est ; idque praecidere , quo longior uva est , quam esse naturaliter debet. Post curationem eadem facienda sunt , quae in tonsillis proxime posui. 5

4. De Lingua.

387. Lingua vero quibusdam cum subjecta parte a primo natali die juncta est : qui ob id ne ¹ loqui quidem possunt. Horum extrema lingua vulsella apprehendenda est , sub eaque membrana incidenda : magna cura habita , ne venae , quae juxta sunt , violentur , & profusione sanguinis noceant. 15
Reliqua curatio vulneris in prioribus posita est. Et plerique quidem , ubi confanuerunt , loquuntur. Ego autem cognovi , qui succisa lingua , cum abunde super dentes eam promeret , non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adeo in medicina , etiam , ubi perpetuum est , quod fieri debet , non tamen perpetuum est id , quod consequi convenit. 20

5. De Abscessu sub lingua. 2 25

Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit ; quod fere consistit in tunica , doloresque magnos movet. Quod si exiguum est , incidi semel satis est : si majus , summa cutis usque ad tunicam excidenda est ; deinde utrinque orae hamulis excipiendae , & tunica , undique circumdata , liberanda est : magna diligentia per hanc curationem habita , ne qua major vena incidatur. 30

6. De

1. 20. M. F. P. promeret. k. 24. M. P. sequi. l. 33. M. P. omnem.

1 Aeginet. VI. 29. 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 36.

6. De Labris. ¹

Labra autem saepe finduntur, eaque res
habet cum dolore etiam hanc molestiam,
quod sermo prohibetur; qui subinde eas
5 rimas cum dolore diducendo sanguinem
citatur. Sed has si in summo sunt, medica-
mentis curare commodius est, quae ad ul-
cera oris fiunt: si vero altius descenderunt,
necessarium est tenui ferramento adurere,
10 quod spathae simile, quasi transcurrere, non
imprimi debet. postea facienda eadem sunt,
quae in naribus adustis exposita sunt.

C A P. XIII.

De Cervicis vitio.

15 **A**T in cervice, inter cutem & asperam
arteriam, tumor increfcit (*θρυγγου-
λω* 2 Graeci vocant) quo, modo cae-
ro hebes, modo humor aliquis, melli aquae-
ve similis, includitur: interdum etiam mi-
20 nutis ossibus pili immisti. Ex quibus quic-
quid est, quod tunica continetur, potest
adurentibus medicamentis curari. Quibus
summa cutis cum subiecta tunica exurit.
quo facto, siue humor est, profluit; siue
25 quid densius, digitis educitur: tum ulcus
sub linamentis sanescit. Sed scalpelli cura-
tio brevior est. Medio tumor una linea
inciditur usque ad tunicam: deinde vitio-
30 sus sinus ab integro corpore digito separa-
tur, totusque cum velamento suo eximi-
tur: tum aceto, cui vel salem vel nitrum
aliquis adjecit, eluitur; oraeque una futura
junguntur; caeteraque eadem, quae in aliis
su-

*l. 12. M. F. P. auribus. l. 14. M. F. P. De cervicis
vitio & curatione. l. 23. M. F. P. superjecta. l. ead.
ed. Aldi & Stephani exeditur. Alii exoritur. l. 27. M.
F. P. tumore.*

¹ Oribaf. de Loc. Affect. IV. 56. 2 Aeginet. VI.
38.

futuris, superinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inspergenda adurentia, linamentisque id curandum, & caeteris pus moventibus. 5

CAP. XIV.

392.

De Umbilici vitiis. 1

SUNT etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum constat. Verissimile autem, id a quoque praetermissum, quod ipse non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus est, umbilicum indecore prominere. Causae requiruntur? Meges tres has posuit: modo 15
intestinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem. Sostratus nihil de omento dixit. Duobus iisdem adjecit, carnem ibi interdum increfcere, eamque modo integram esse, modo carcinomati similem. 20
Gorgias ipse quoque omenti mentionem omisit: sed eadem tria causatus, spiritum quoque interdum eo dixit irrumpere. Heron omnibus his quatuor positus, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod simul & 25
omentum & intestinum habuerit.

Quod autem horum sit, his indiciis cognoscitur. Ubi intestinum prolapsum est, tumor neque durus, neque mollis est: omni frigore minuitur; non solum sub omni 30
calore, sed etiam retento spiritu crescit: sonat interdum; atque, ubi resupinatus est aliquis, relapso intestino, ipse desidit. Ubi vero

l. 5. M. F. P. est. l. 23. P. Hieron. l. 27. ed. Aldi & Stephani *Quid*. l. 30. M. F. P. frigore comminuitur. l. 33. M. F. P. delapso.

1 Aeginet. VI. 51. H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. c. 52.

vero omentum est, caetera similia sunt, tumor mollior, & ab ima parte extenuatus in verticem est; si quis apprehendit, elabitur. Ubi utrumque est, indicia quoque mixta sunt, & inter utrumque mollities. At caro durior est, semperque etiam resupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitiosa est, easdem notas habet, quas in carcinomate exposui. Humor autem, si premittitur, circumfluit. At spiritus pressus cedit, sed protinus redit: resupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex spiritu vitium est, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati similis, cum periculo tractatur. itaque omittenda est. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciso summo tumore effundunt, & vulnus iisdem linamentis curant. In reliquis variae sententiae sunt. Ac resupinandum quidem corpus esse, res ipsa testatur; ut in uterum, sive intestinum, sive omentum est, relabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibusdam duabus regulis excipitur; vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibusdam ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriusque lini duobus capitibus diversae partes adstringuntur, (quod in uva quoque oculi fit:) nam sic id, quod supra vinculum est, moritur. Adjecerunt quidam, ut antequam vincirent, summum una linea inciderent; quo

431, 15.

434, 26.

l. 2. Aldina una. l. ead. M. F. P. parte latus extenuatus. l. 24. M. P. delabatur. l. 26. M. F. P. exceptus est. l. 28. Ald. id vitium. l. 34. M. F. P. addunt exciderentque.

quo facilius digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent: tum deinde vincirent. Sed abunde est, jubere spiritum continere, ut tumor, quantus maximus esse potest, se ostendat: tum imam basin ejus atramento notare; resupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, si quid relapsum non est, manu cogatur: post haec, umbilicum attrahere, & qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deinde partem superiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut caetera usta, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum, vel omentum, vel utrumque est; sed etiam, ubi humor est, optime proficit.

Sed ante quaedam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum sit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis, aut senex aptus est; sed a septimo fere anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum est id, quod integrum est: at quod mali habitus est, quodque papulas, impetigines, similiaque habet, idoneum non est. Levibus quoque tumoribus facile subvenitur: at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni & autumnale, & hibernum vitandum est. Ver idoneum maxime est. Ac prima aestas non aliena est. Praeter haec, abstinere pridie debet. Neque id satis est: sed alvus quoque ei ducenda est; quo facilius omnia quae excesserunt, intra uterum confidant.

CAP.

l. 2. M. F. P. vixerunt. l. 7. M. F. P. delapsum.
l. 34. M. F. P. alvum.

C A P. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur. 1

AQUAM his, qui hydropici sunt, e-
mitti oportere, alias ² dixi. nunc,
5 quemadmodum id fiat, dicendum. Qui-
dam autem sub umbilico, fere quatuor
interpositis ³ digitis a sinistra parte; quidam,
ipso umbilico perforato, id facere consueve-
runt: quidam, cute primum adusta, deinde
10 interiore abdomine inciso; quia, quod per
ignem divisum est, minus celeriter coit.
Ferramentum autem demittitur magna cu-
ra habita, ne qua vena incidatur. Id tale esse
debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo
15 mucronis impleat: demittendumque ita est,
ut membranam quoque transeat, qua caro
ab interiore parte finitur: eo tum plumbea
aut aenea fistula injicienda est, vel recur-
vatis in exteriorem partem labris, vel ea-
20 dem circumcingente quadam remora; ne
tota intus delabi possit. Hujus ea pars, quae
intra, paulo longior esse debet, quam quae
extra; ut ultra interiorem membranam
procedat. Per hanc effundendus humor est:
25 atque ubi major pars ejus evocata est, clau-
denda demisso linteolo fistula est; & in
vulnere, si id ustum non est, relinquenda.
Deinde per insequentes dies circa singulas
heminas emittendum, donec nullum aquae
30 vestigium appareat. Quidam tamen etiam
non usta cute, protinus fistulam recipiant,
& super vulnus spongiam expressam ex aqua
frigida, vel ex aceto deligant: deinde po-
stero

l. 5. M. F. dicendum est. l. 6. M. F. autem qui sub. l. 8. M. F. P. om. id. l. ead. M. F. P. consuerunt. l. 18. M. F. cojicienda. l. 19. M. F. P. in media. l. 20. M. F. P. circumfurgente. l. ead. F. om. quadam remora. M. quadam mora. P. quodam nodo. l. 23. M. F. P. ulterioverem. l. 25. M. F. P. cludenda. l. 32. M. F. P. ignorant ex aqua frigida, vel ex aceto.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 54. 2 Libro III. c. 21. 3 Aeginet. V. 50.

FF 2

stero die rursus fistulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, si quid humoris superest, emittatur: idque bis ita fecisse contenti sunt.

CAP. XVI.

De Ventre ictu perforato, & Intestinis vulneratis. 1

NONNUNQUAM autem venter ictu aliquo perforatur: sequiturque, ut intestina evolvantur. Quod ubi incidit, 10 protinus considerandum est, an integra ea sint; deinde, an his color suus maneat. Si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse, jam retuli. Latius 15 intestinum sui potest: non quod certa fiducia sit; sed quod dubia spes, certa desperatione sit potior. † interdum enim glutinatur. Tum, si utrumlibet intestinum lividum, aut pallidum, aut nigrum est, quibus illud quoque necessario accedit, ut sensu careat, medicina omnis inanis est. Si 20 vero adhuc ea sui coloris sunt, cum magna festinatione succurrendum est: momento enim alienantur externo & infueto spiritu circumdata. Resupinandus autem homo est, 25 coxis erectioribus; &, si angustius vulnus est, quam ut intestina commode refundantur, incidendum est, donec satis pateat. Ac, si jam sicciora intestina sunt, perluenda aqua sunt, cui paululum admodum olei 30 sit adjectum. Tum minister oras vulneris leniter diducere manibus suis, vel etiam duobus hamis, membranae interiori injectis,

1. 2. M. F. P. paulum. 1. 6. M. F. P. De intestinorum vulneratorum curationibus. 1. 30. M. F. P. paulum. 1. 32. M. F. P. leviter.

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. P. 1. c. 55.

tis, debet: medicus priora semper intestina, quae posteriora prolapsa sunt, condere sic, ut orbium singulorum locum fervet. Repositis omnibus, leniter homo concutendus est. quo fit, ut per se singula intestina in suas sedes reducantur, & in his confidant. His conditis, omentum quoque considerandum est: ex quo, si quid jam nigri & emortui est, fornice excidi debet: si quid integrum est, leniter super intestina reduci: futura autem, neque summae cutis, neque interioris membranae per se, satis proficit; sed utriusque. Et quidem e duobus linis facienda est, & spissior quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris potest, & non aequè magnis inflammationibus pars ea exposita est. Igitur in duas acus fila conjicienda, eaeque duabus manibus tenendae: & prius interiori membranae sutura injicienda est sic, ut sinistra manus in dexteriori ora, dextra in sinistro a principio vulneris orsa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat. quo fit, ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quae acuta; propinqua, quae retusa est. Semel utraque parte trajecta, permutandae acus inter manus sunt, ut ea sit in dextra, quae fuit in sinistra, ea veniat in sinistram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendae sunt: atque ita tertio & quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus includenda plaga. Post haec, eadem fila, eademque acus ad cutem transferendae, similique ratione ei quoque parti

utra-

l. 6. M. F. P. diducantur. l. 10. M. F. P. leviter. l. cad. M. F. P. diduci. l. 13. M. F. P. om. e. l. 14. M. F. P. vincienda. l. cad. M. F. P. om. & l. 17. M. F. P. duabus. l. cad. P. acubus. l. 17. P. trajicienda. l. 18. M. F. P. eaque. l. cad. M. F. P. tenenda. l. 25. M. F. P. om. acuta propinqua. l. 33. M. F. P. om. acus.

Ff 3

utraque futura injicienda; semper ab interiore parte acubus venientibus, semper inter manus trajectis. Dein glutinantia injicienda. Quibus aut spongiam, aut succidam lanam ex aceto expressam accedere debere, manifestius est, quam ut semper dicendum sit. Impositis his leniter deligari venter debet.

CAP. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta. 10

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius spiritu, vel sub gravi faece, interior abdominis membrana, superiore cute integra, rumpitur. Quod feminis quoque ex utero saepe evenire consuevit: fitque praecipue circa ilia. Sequitur autem, cum superior caro mollis sit, ut non satis intestina contineat, hisque intenta cutis indecora intumescat. Atque id quoque aliter atque aliter curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam basin immisis sic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva positum est, ut, quicquid super vinculum est, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad similitudinem myrtacei folii (quod semper eodem modo servandum esse jam posui) & tum oras futura jungunt. Commodissimum est autem, resupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia necesse est, ea parte rupta membrana sit; quaque integra

l. 5. M. F. P. impressam. l. 7. M. F. P. leviter. l. 10. M. F. P. parte. l. 11. M. F. P. addunt & qua ratione curanda sit. l. 21. M. F. P. ab aliis.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. cap. 53.

gra est, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, incidendae scalpello duae tunicae sunt, ut exciso medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; 5 quia, quod vetus est, futura non coit. Loco patefacto, si qua parte membrana non novam plagam, sed veterem habet, tenuis excidenda habena est, quae tantum oras ejus exulceret. Caetera, quae ad futuram, 10 reliquamque curationem pertinent, supra comprehensa sunt. 467, 2.

2. De Varicibus ventris.

Praeter haec evenit, ut in quorundam ventribus varices sint, quarum quia nulla 15 alia curatio est, quam quae in cruribus esse consuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo. 495, 26.

C A P. XVIII.

De Testiculorum natura, & morbis. 1

20 V ENIO autem ad ea, quae in naturalibus partibus circa testiculos oriri solent. quae quo facilius explicem, prius ipsius loci natura paucis proponenda est. Igitur testiculi simile quiddam glandulis habent. nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent: dolent autem 25 in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur. Dependunt vero ab inguinibus per singulos nervos, quos *νεφρομαστιγες* Graeci nominant. cum quorum 30 utroque binae descendunt & venae & arteriae. Haec autem tunica conteguntur tenui, nervosa, sine sanguine, alba, quae *λευκοειδής* a

l. 2. Edit. Aldi, Stephani aliaque, immissendae scalpello duae lineae. Caesarius legit i. f. d. tunicae. l. 8. M. F. P. ora. l. 9. M. F. P. futurae. l. 10. M. F. P. reliquam. l. ead. M. F. P. addunt eorum. l. 24. M. F. P. medullis. l. 27. M. F. P. tunicae. l. 32. M. F. P. hae.

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 71.

F f 4

a Graecis nominatur. Super eam valentior tunica est, quae interiori vehementer ima parte inhaeret. *δαρτην* Graeci vocant. Multae deinde membranulae venas & arterias, eosque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas superioribus partibus tenues patulaeque sunt. Haec propria utrique testiculo & velamenta & auxilia sunt. Communis deinde utrique, omnibusque interioribus sinus est, qui etiam conspicitur a nobis. *σχρον* Graeci, scrotum nostri vocant. Isque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a superiore tantum circumdatus est.

Sub hoc igitur plura vitia esse consueverunt. quae modo ruptis tunicis; quas ab inguinibus incipere proposui, modo his integris fiunt. siquidem interdum vel ex morbo primum inflammatur, deinde postea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quae diducere ab inferioribus partibus intestina debuit. Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam intestinum: atque ibi re-
 398, 32. perta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes nisum, subinde nervosas tunicas, & ob id, quod dixi patentes diducit. *ἐνπερσνίλλω* & *ἐπιπλοκίλλω* Graeci vocant: apud nos indecorum, sed commune his, herniae nomen est.

Deinde, si descendit omentum, nunquam in scroto tumor tollitur, sive inedia fuit, sive corpus huc illucve conversum, aut alio quovis modo collocatum: itemque
 30
 si

l. 3. M. F. δαρτην. l. 7. M. F. P. leves parvulaeque. l. 11. M. F. P. jam. l. 13. M. F. P. innexus est. l. 15. M. F. P. consueverunt. l. 24. P. at. l. 25. M. F. paulatim aut ab. l. ead. M. F. om. in. l. 26. M. F. missum, P. demissum. l. 27. M. F. P. ejus rei patentes. l. 30. M. F. birneae. l. 34. M. F. P. aliquo.

si retentus est spiritus, non magnopere increfcit, tactu vero inaequalis est, & mollis, & lubricus.

At si inteflinum quoque defcendit, tu-
 5 mor is fine inflammatione modo minuitur, modo increfcit; eftque fere fine dolore, &, cum conquiefcit aliquis aut jacet, interdum ex toto defidit, interdum fic minuitur, ut in fcroto exiguae reliquiae
 10 maneant: at fub clamore, & fatietate, & fi fub aliquo pondere is homo nixus eft, crefcit: † frigore omni contrahitur, calore diffunditur: eftque tum fcrotum & rotundum, & tactu leve: idque, quod fubeft, lu-
 15 bricum eft; fi preffum eft, ad inguen revertitur; dimiffumque, iterum cum quodam quafi murmure devolvitur, & id quidem in levioribus malis evenit. Nonnunquam autem ftercore accepto vastius
 20 tumet, retroque compelli non potefit: adfertque tum dolorem & fcroto, & inguinibus, & abdomini. Nonnunquam ftomachus quoque affectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibus-
 25 dam etiam nigram.

Integris vero membranif interdum eam partem humor diftendit. Atque ejus quoque fpecies duae funt. Nam vel inter tunicas is increfcit, vel in membranif, quae
 30 ibi circa venas & arterias funt, ubi hae gravatae occalluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eft, una fedes eft. Nam modo inter fummam & mediam, modo inter mediam & imam confiftit.

Graeci

l. 4. M. humor. l. 9. M. F. P. dividitur. l. 10. M. F. P. fi, l. 27. M. F. P. diffrindit.

Ff 5

468, 5. *ιδεονιδω* Graeci communi nomine, quicquid est, nullis discriminibus satis cognitis, hoc quoque sub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quaedam communia sunt, 5
 quaedam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem subesse discimus, si tumor est, nunquam ex toto se remittens, sed interdum levior, aut propter famem, 10
 propter febriculam, maximeque in pueris: isque mollis est, si non nimius humor subest; at, si is vehementer increvit, renititur sicut uter repletus & arte adstrictus: venae quoque in seroto inflantur; &, si digito 15
 premimus, cedit humor, circumfluentque id, quod non premitur, attollit; & tanquam in vitro cornuve per serotum apparet; isque, quantum in ipso est, sine dolore est. Sedes autem ejus sic deprehenditur. Si inter 20
 summam mediamque tunicam est, cum digitis duobus premimus, paulatim humor inter eos revertens subit: serotum remissius & albidius est; si ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: testiculus ea parte 25
 neque visu, neque tactu sentitur. At, si sub media tunica est, intentum serotum magis se attollit, adeo ut superior coles sub tumore delitescat.

Praeter haec aequae integris tunicis ramex 30
 inhascitur. *κισσινιδω* Graeci appellant, cum venae intumescunt. Hae quandoque
 468, 23. intortae¹, conglomerataeque ad superiorem partem, vel ipsum serotum implent, vel
 mediam

l. 2. M. F. P. vero. l. 3. M. F. haec. l. 8. M. P. locis. l. cad. M. F. P. dicimus. l. 14. M. P. sic ut. l. 16. M. P. pressimus. P. pressus. l. 22. M. F. pressimus. P. pressus. l. 23. M. F. P. ipsius. l. 25. M. F. P. parvulum. l. 32. M. F. om. cum. l. cad. M. F. P. quoque.

¹ De hac voce vide I. Rhodium de Acia, C. 15. p. 212.

mediam tunicam, vel imam: interdum etiam sub ima tunica, circa ipsum testiculum nervumque ejus, increfcunt. Ex his eae, quae in ipfo fcroto funt, oculis patent: 5 hae vero, quae mediae imaeve tunicae infident, ut magis conditae non aequè quidem cernuntur, fed tamen etiam vifui fubjectae funt: praeterquam quod & tumoris aliquid 10 id prementi magis renititur, ac per ipfos venarum toros inaequale eft; &, qua parte id eft, testiculus magis juffo dependet. Cum vero etiam fuper ipfum testiculum nervumque ejus id malum increvit, ali- 15 quanto longius testiculus ipfe descendit, minorque altero fit, utpote alimento amiffò.

Raro, fed aliquando caro quoque inter tunicas increfcit. *σαρκοκίλλω* Graeci vo- 20 cant. 471, 17.

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipfe testiculus, ac febres quoque adfert; & nifi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia perve- 25 nit; partesque hae intumefcunt, & nervus, ex quo testiculus dependet, plenior fit, fimulque indurefcit.

Super haec, inguen quoque nonnunquam ramices implent. *βασανικήλω* appel- 30 lant, 1 471, 47

CAP.

l. 4. M. F. ea. l. 25. M. F. P. om. & l. 29. M. F. P. varices.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 72.

CAP. XIX.

*De Testiculorum curationibus communibus;
& primo de incisione & curatione
Inguinis, vel Scroti.*

His cognitis, de curatione dicendum 5
est. In qua quaedam communia om-
nium sunt, quaedam propria singu-
lorum. Prius de communibus dicam. Lo-
quar autem nunc de his, quae scalpellum
desiderant. nam quae vel sanari non pos- 10
sunt, vel aliter nutrirī debeant, dicendum
erit, simul ac ad species singulas venero.
Inciditur autem interdum inguen, inter-
dum scrotum. In utraque curatione ho-
mo ante per triduum bibere aquam; pridie 15
abstinere etiam a cibo debet: ipso autem
die collocari supinus: deinde, si inguen in-
cidendum est, idque jam pube contegitur,
ante radendum est: tum, extento scroto, ut
cutis inguinis intenta sit, id incidendum 20
sub imo ventre, qua cum abdomine tuni-
cae inferiores committuntur. Aperendum
autem audacter est, donec summa tunica,
quae ipsius scroti est, incidatur, pervenia-
turque ad eam, quae media est. Plaga facta, 25
foramen deorsum versus subest. In id de-
mittendus est finistrae manus digitus in-
dex, ut deductis intervenientibus membra-
nulis, sinum laxet. † Minister autem, fini-
stra manu comprehenso scroto, sursum ver- 30
sus eum debet extendere, & quam maxime
ab inguinibus abducere; primum cum ipso
testiculo, dum medicus omnes membra-
nulas,

l. 12. M. F. om. ac. l. 13. M. F. incidunt. l. 15. M. F. P. om. per. l. 19. M. F. P. est & tum. l. 25. M. P. qua. l. 29. M. F. P. simul.

nulas, quae super mediam tunicam sunt, si digito diducere non potest, scalpello abscindat: deinde sine eo, ut is delapsus ipsi plagae jungatur, digitoque inde promatur, & super ventrem cum duabus suis tunicis collocetur. Inde si qua vitiosa sunt, circumcidenda sunt. In quibus cum multae venae discurrent, tenuiores quidem praecidi protinus possunt, majores vero ante longiore lino deligandae sunt; ne periculose sanguinem fundant.

5 Sin media tunica vexata erit, aut sub ea malum increverit, excidenda erit sic, ut alte ad ipsum inguen praecidatur. Infra tamen non tota demenda est: nam quod ad basin testiculi vehementer cum ima tunica connexum est, excidi sine summo periculo non potest. itaque ibi relinquendum est.

15 20 Idem in ima quoque tunica, si laesa est, faciendum est. Sed non a summa inguinis plaga, verum infra paululum ea abscindenda; ne, laesa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rursus relinquendum est; ne postea sinuetur, & sedem eidem malo praestet,

25 Purgatus ita testiculus per ipsam plagam cum venis, & arteriis, & nervo suo leniter demittendus est; videndumque, 30 ne sanguis in scrotum descendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quae ita fient, si venis vinciendo medicus prospexerit. Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debent.

l. 2. M. F. P. deducere. l. cad. M. F. abscidat. l. 22. M. F. P. paulum. l. cad. M. F. abscidenda. l. 25. M. F. P. sursum. l. 29. M. F. P. leviter.

bunt. quae, pure orto, sine ullo dolore excident, Ipsi autem plagae injiciendae duae fibulae sunt; & insuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora necessarium 5
esse aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta super non fulcienda, sed leviter tantum ponenda sunt; supraque ea, quae inflammationem repellant, id est, ex aceto vel lana 10
succida, vel spongia: caetera eadem, quae, ubi pus moveri debet, adhibenda sunt. At, cum infra incidi oportet, resupinato homine, subjicienda sub scroto sinistra manus est; deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum: si parvulum est, 15
quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad sustinendum testiculum, infra relinquatur: si majus est, etiam amplius, ut paululum tantummodo ad imum, cui testiculus infidere possit, integrum maneat. Sed primo rectus scalpellus quam levissima manu teneri debet, donec scrotum ipsum diducat: tum inclinandus mucro est, ut 20
transversas membranas fecet, quae inter summam mediamque tunicam sunt. At, si vitium in proximo est, mediam tunicam attingi non oportet: si sub illa quoque conditur, etiam illa incidenda est; sicut tertia quoque, si illa vitium tegit. Ubi- 30
cumque autem repertum malum est, ministrum ab inferiore parte exprimere moderate scrotum oportet: medicum, digito manubriolove scalpelli diducta inferiore parte, tunicam

l. 4. M. F. P. glutinentur. l. 20. M. F. P. paulum. l. 25. M. F. P. transversa. l. cad. M. F. P. membrana. l. 31. M. F. P. om. autem. l. 33. M. F. P. manubriolo. l. cad. M. F. P. scalpello. l. cad. M. F. P. diductam. l. cad. M. F. P. inferiorem. l. cad. M. F. P. partem. l. cad. M. F. P. tunica.

cam extra collocare; deinde eam ferramento, quod a similitudine corvum vocant incidere sic, ut intrare duo digiti, index & medius possint: his deinde confectis; incidenda reliqua pars tunicae, & inter digitos scalpellus immittendus est, eximendumque aut effundendum quicquid est noxium.

Quamcunque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem, ut supra dixi, quam altissime ad inguen; imam autem, paulo infra. Caeterum antequam excidantur, hae quoque vinciri lino summa cura debent; & ejus lini capita extra plagam relinquenda sunt, sicut in aliis quoque venis, quae id requisierint.

Eo facto, testiculus intus reponendus est: oraeque scroti suturis inter se committendae; neque paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio: neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum est, ne quid in scroto sanguinis maneat: tum imponenda glutinantia sunt.

Si quando autem in scrotum sanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi subter id debet; purgatoque eo spongia, acri aceto madens, circumdari. Deligatum autem vulnus omne, quod ex his causis factum est, si dolor nullus est, quinque primis diebus non est resolvendum; sed bis die tantum aceto irroranda lana vel spongia imposita; si dolor est, ter-

tia

l. 2. M. F. P. curvum. l. 4. M. F. P. conjestis. l. 5. M. F. P. excipiendae. l. 12. M. F. P. ab. l. ead. M. l. P. inguine. l. 14. M. F. P. summe. l. ead. M. F. P. om. cura. l. 30. M. F. P. deligatus. l. 34. M. F. P. om. imposita.

tia die resolvendum; &, ubi fibulae sunt, hae incidendae; ubi linamentum, id mutandum est; rofaque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increfcit, adjiciendum prioribus cataplasma 5
ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in austero vino coctum fit; vel ex his mixtis. Si sub his inflammatio non conquirit, post diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec scrotum 10
ipsum & extenuetur, & rugosius fiat: tum imponendum cataplasma ex triticea farina, cui resina pinea adjecta fit. quae ipsa, si robustus curatur, ex aceto; si tener, ex melle coquenda sunt. Neque dubium 15
est, quodcunque vitium fuit, si magna inflammatio est, quin ea quae pus movent, imponenda sint.

Quod si pus in ipso scroto ortum est, paululum id incidi debet, ut exitus detur; 20
linamentumque eatenus imponendum est, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplasmate, dein cerato utendum est. Haec proprie ad ejusmodi vulnera pertinent. Caetera, & in 25
curatione, & in victu, similia his esse debent, quae in alio quoque vulnerum genere praecepimus.

C A P. XX.

De Intestini in scrotum devoluti curatione 30

His propositis ad singulas species veniendum est. Ac, si cui parvulo puero intestinum descendit, ante scalpel-

1. 2. F. *immutandum*. l. 16. M. F. P. *initium*. l. 22. M. F. P. *paulum*. l. 23. M. F. P. *priore*. l. 30. M. F. P. om. in *scrotum devoluti*.

3 Aeginet. VI. 52. 65.

pellum experienda vinctura est. Fascia ejus
 rei causa fit, cui uno loco pila asluta est ex
 panniculis facta, quae ad repellendum in-
 testinum ipsi illi subjicitur: deinde reliqua
 5 fasciae pars arte circumdatur. sub quo saepe
 & intus compellitur intestinum, & inter se
 tunicae glutinantur. Rursus, si aetas proce-
 fit, multumque intestini descendisse ex tu-
 more magno patet, adjiciunturque dolo-
 10 res & vomitus (quae ex stercore, per cru-
 ditatem eo delapso, fere accidunt) scalpel-
 lum adhiberi sine pernicie non posse, ma-
 nifestum est: levandum tantummodo ma-
 lum; & per alias curationes extrahendum
 15 est.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde,
 si vires patiuntur, imperanda tridui absti-
 nentia est; si minus, certe pro vi corporis
 quam longissima. Eodem vero tempore su-
 20 perhabendum cataplasma ex lini femine,
 quod ante aliquis ex mulso decoxerit.
 Post haec, & farina hordeacea cum resina
 injicienda; & ipse demittendus in folium
 aquae calidae; cui oleum quoque adjectum
 25 sit, dandumque aliquid cibi levis & calidi.
 Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere ali-
 quid in scrotum potest, educere ex eo non
 potest. Per ea vero, quae supra scripta sunt,
 levato malo, si quando alias dolor reverte-
 30 rit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque si multa intestina
 prolapsa sunt, secari supervacuum est:
 non quo excludi a scroto non possint (nisi
 tamen id inflammatio prohibuit) sed quo
 re-

L. 1. M. F. P. *junctura*. l. 2. M. F. P. *imo*. l. 9.
 M. F. P. *dolor*. l. 10. M. F. P. & *ex*. l. ead. M. F.
 P. *cruditate*. l. 19. M. P. *longissime*. l. 23. M. F. P.
is. l. ead. M. P. *solum*. l. 25. M. F. P. *lenis*. l. ead.
 M. F. P. *om.* & l. 26. M. F. P. *id deducere*. l. 33.
 M. F. P. *quo non excludi a scroto*.

Gg

repulsa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, sed mutatio.

At in eo, quem scalpello curari oportebit, simulatque ad mediam tunicam vulnus 5 in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipsas oras apprehendi debet, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim nisi cum periculo laeditur, quae incidenda est; cum 10 intestinum esse, nisi sub ea, non possit. Ubi diducta autem erit, ab inguine usque ad testiculum incidi debet sic, ne ipse laedatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis aetas, & modicum malum 15 recipit.

Sin vir robustus est, majusque id vitium est, extrahi testiculus non debet, sed in sua sede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione usque ad mediam tunicam 20 scalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorsum versus scalpello inciditur: sub eaque index 25 digitus sinistrae manus ad imum testiculum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a superiore 30 tunica diducunt. quod si aliquae membranulae prohibent, scalpello resolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica sit. Excisis, quae excidenda sunt, repositoque testiculo,

1. 9. M. F. P. liberat. 1. cad. M. F. P. om. nisi. 1.
10. M. F. P. excidenda. 1. 12. M. F. P. deducta. 1. 13.
F. ne is ipse. M. P. ne bis ipse. 1. 17. M. F. P. si. 1.
18. M. P. testiculum. 1. 22. M. F. P. ministro.

culo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine est, demenda habenula paulo latior est; quo major plaga sit, & plus creare carnis possit.

5

C A P. XXI.

De Omenti in scrotum prolapsi curatione.

AT si omentum descendit, eodem quidem modo, quo supra scriptum est, aperiendum inguen, diducendaque tunicae sunt. Considerandum autem est, majorne ejus modus, an exiguus sit. Nam quod parvulum est, super inguen in uterum vel digito vel adverso specillo repellendum est: si plus est, finire oportet dependere, quantum ex utero prolapsum est; idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur & excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, binisque singulorum capitibus diversas partes adstringunt. Sub quo aequae, sed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, si omentum super vinculum illinitur medicamentis, quae exedunt, nec erodunt. *σπιννα* Graeci vocant. Fuerunt etiam, qui omentum forfice praeciderent. Quod in parvulo non est necessarium: si majus est, potest profusionem sanguinis facere; siquidem omentum quoque venis quibusdam, etiam majoribus, illigatum est. Neque vero, si discisso ventre id, quod prolapsum est, forfice praeciditur, cum & emortuum sit, & aliter tutius avelli non possit, inde huc exemplum transferendum est.

Vul-

l. 6. M. F. P. om. in scrotum prolapsi. l. 11. M. F. P. majorne is. l. 13. M. F. P. alvum. l. ead. M. F. P. averso. l. 21. M. F. P. emoriatur. l. 23. M. F. P. quae sic exedunt. l. ead. M. F. P. ne. l. 24. M. F. P. erodant. l. 30. M. F. P. discusso. l. 31. M. P. om. sff.

† Aph. VI, 58.

Gg 2

Vulnus autem curari, si reductum omentum est, futura debet: si id amplius fuit, & extra emortuum est, excisis oris, sicut supra propositum est.

458, 2.

2. De Herniae aquosae curatione. ⁵

Si vero humor intus est, incidendum est: in pueris quidem, inguen; nisi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor subest, scrotum. Deinde, si inguen ¹⁰ incisum est, eo protractis tunicis humor effundi debet: si scrotum, & sub hoc protinus vitium est, nihil aliud quam humor est effundendus, abscindendaeque membranae sunt, si quae eum continuerunt; deinde ¹⁵ eluendum id ex aqua, quae vel falem adjectum, vel nitrum habeat: si sub media, imave tunica, totae hae extra scrotum collocandae excidendaeque sunt.

CAP. XXII. ²⁰

De Ramicis curatione.

458, 31.

RAMEX ² autem, si super ipsum scrotum est, adurendus est tenuibus & acutis ferramentis, quae ipsis venis ²⁵ infigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter se implicatae glomerantur, eo ferrum id admovendum est; tum super farina ex aqua frigida subacta ³⁰ injicienda est; utendumque eo vinculo, quod idoneum esse ani curationibus posui: tertio die lenticula cum melle imponenda est. post, ejectionis crustis, ulcera melle purganda, rosa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis

400, 34.

l. 1. M. F. P. relictum. l. 5. M. F. P. om. De Herniae aquosae curatione. l. 11. M. F. protactis. l. 33. M. F. P. om. &.

¹ Aeginet. VI. 62. ² Hanc vocem exponit Salmasius Epist. 56.

mentis perducenda sunt. Quibus vero super mediam tunicam venae tument, incidendum inguen est, atque tunica promenda, ab eaque venae digito vel manubriolo scapelli separandae, qua parte vero inhaerent, & ab superiore & ab inferiore parte lino vinciendae; tum sub ipsis vinculis praecidendae, reponendusque testiculus est. At, ubi supra tertiam tunicam ramex infedit, 10 mediam excidi necesse est. Deinde, si duae tresve venae tument, & ita pars aliqua obsidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod supra scriptum est: ut ab inguine, & a testiculo deligatae venae praecidantur, isque condatur. Sin totum id ramex 15 obsederit, per plagam demittendus digitus index erit, subjiciendusque venis sic, ut paulatim eas protrahat aequè adducendo, donec is testiculus par alteri fiat; tum fibulae 20 oris sic injiciendae, ut simul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriori parte oram vulneris perforat: tum non per ipsam venam, sed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur. Venae vulnerari 25 non debent, ne sanguinem fundant. Membrana semper inter has venas est, ac neque periculum affert, & filo comprehensas illas abunde tenet. itaque etiam satis est, duas 30 fibulas esse. Tum venae, quaecunque protractae sunt in ipsum inguen, averso specillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, est; ut una simul & oras & venas cicatrix devinciat. Ubi

l. 3. M. F. P. promovenda. l. 12. M. F. P. major. l. 18. M. F. P. om. eas. l. 31. M. F. P. adverso. l. 32. M. F. P. comprehendendi.

Ubi vero inter imam tunicam & ipsum testiculum nervumque ejus ramex ortus est, una curatio est, quae totum testiculum abscindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, 5 quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda est: idem in ima faciendum; nervusque, ex quo testiculum dependet, praecidendus. Post id 10 venae & arteriae ad inguen lino deligandae, & infra vinculum abscindendae sunt.

CAP. XXIII.

De Carne, quae inter tunicas testicularum concrevit, & de Neruo indurato. 15

459, 19. **C**ARO quoque, si quando inter tunicas increvit, nihil dubii est, quin excidenda sit: sed id, ipso scroto inciso, fieri commodius est.

At, si nervus induruit, curari res neque 20 manu, neque medicamento potest. Urgent enim, febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: praeter haec, ingens fitis, & linguae aspritudo; fereque a die tertio spumans bilis alvo cum rosione redditur. At 25 que neque assumi facile cibus, neque contineri potest: neque multo post extremas partes frigescent, tremor oritur, manus sine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus sudor, eumque mors sequitur. 30

CAP.

l. 4. M. F. abscidit. l. 17. M. F. P. concrevit.

‡ Aeginet. VI. 63.

C A P. XXIV.

De Ramice inguinis. 1

U^BBI vero in ipso inguine rames est, 459, 29
 si tumor modicus est, semel incidi;
 5 si major, duabus lineis debet, ut me-
 dium excidatur: deinde, non extracto te-
 sticulo, sicut intestinis quoque prolapsis in-
 terdum fieri docui, colligendae venae, vin-
 ciendaeque; ubi tunicis inhaerebunt, & sub
 10 his nodis praecedendae sunt. Neque quicquam
 novi curatio vulneris ejus requirit.

C A P. XXV.

Ad tegendam Glandem colis, si nuda est. 2

A^B his ad ea transeundum est, quae in
 15 cole ipso fiunt. In quo si glans nuda
 est, vultque aliquis eam decoris 3 cau- 393, 12.
 sa tegere, fieri potest: sed expeditius in
 puero, quam in viro; in eo, cui id naturale
 est, quam in eo, qui quarundam gentium
 20 more circumcissus est; in eo, cui glans parva
 juxtaque eam cutis spatiosior, brevis ipse
 coles est, quam in quo contraria his sunt.
 Curatio autem eorum, quibus id natura-
 le est, ejusmodi est. Cutis circa glandem
 25 prehenditur 4 & extenditur, donec illam
 ipsam condat; ibique deligatur: deinde, jux-
 ta pubem, in orbem tergitur inciditur, donec
 coles nudetur; magnaue cura cavetur, ne
 vel urinae iter, vel venae, quae ibi sunt, in-
 30 cidantur. Eo facto, cutis ad vinculum in-
 clinatur, nudaturque circa pubem velut cir-
 culus; tum super eo linamenta dantur, ut ca-
 ro

1. S. M. F. P. *vinciendae quae.* l. 10. M. F. *modis.*
 l. 22. M. F. P. *vero.* l. 25. M. F. *apprehenditur.* l.
 30. M. F. P. *eoque.*

1 Aeginet. VI. 66. Aëtius Terrab. IV. Serm. II. 24.
 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 61.
 3 Aeginet. VI. 53. 4 Aeginet. VI. 53.

Gg 4

ro increſcat & id impleat, fatiſque vela-
menti ſupra latitudo plagae praefſet. Sed,
donec cicatrix fit, vinctum eſſe id debet; in
medio tantum relicto exiguo urinae itine- 5
re. At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circu-
lo glandis ſcalpello diducenda cutis ab inte-
riore cole eſt. Non ita dolet, quia, ſum-
mo ſoluto, diduci deorſum uſque ad pubem
manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit.
Reſoluta autem cutis rurfus extenditur ul- 10
tra glandem: tum multa frigida aqua fove-
tur; emplaſtroque circumdatur, quod va-
lenter inflammationem reprimat; proximif-
que diebus abſtinere, donec prope a fame
viſus fit, ne forte eam partem fatietas exci- 15
tet. Ubi jam ſine inflammatione eſt, deli-
gari debet a pube uſque circum: ſuper
glandem autem adverſo emplaſtro impoſito
induci. ſic enim fit, ut inferior pars glutine-
tur; ſuperior ita ſaneſcat, ne inhaereat. 20

2. *Quomodo Glans penis contacta aperiiri poſſit.* 1

393, 13. **C**ONTRA, ſi glans ita contacta eſt, ut
nudari non poſſit (quod vitium Graeci
Φίμωσις 2 appellant) aperienda eſt.
Quod hoc modo fit. Subter a ſumma ora, 25
cutis inciditur recta linea uſque ad fre-
num; atque ita ſuperius tergo relaxatum,
cedere retro poteſt. Quod ſi parum ſic
profectum eſt, aut propter anguſtias, aut
propter duriſſimam tergoris, protinus trian- 30
gula forma cutis ab inferiore parte exci-
denda eſt ſic, ut vertex ejus ad frenum;
basiſ in tergo extremo fit. Tum ſuperdan-
da linamenta ſunt, aliaque medicamenta
quae

1. 2. M. F. P. praefſat. l. 8. M. F. P. deduci. l. 12.
M. F. P. emplaſtrumque. l. cad. M. F. P. circa datur.
l. 12. M. F. P. valentem. l. 14. M. F. P. ut. l. 15.
M. F. P. eſt.

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 62.
2 Aeginet. VI. 54.

quae ad sanitatem perducant. Necessarium autem est, donec cicatrix sit, conquietere: nam ambulatio, atterendo ulcus fordidum reddit.

5

3. *Infibulandi ratio.* ¹

† Infibulare quoque adolescentulos interdum valetudinis causa quidam consueverunt: ejusque haec ratio est. Cutis, quae super glandem est, extenditur, notaturque utrinque a lateribus atramento, qua perforetur; deinde remittitur. Si super glandem notae revertuntur, nimis apprehensum est, & ultra notari debet: si glans ab his libera est, is locus idoneus fibulae est. Tum, quae notae sunt, cutis acu filum ducente transfuitur, ejusque filii capita inter se deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculae fiant. Ubi hae confirmatae sunt, excepto filo fibula inditur, quae ² quo levior, eo melior est. Sed hoc quidem saepius inter supervacua, quam inter necessaria est.

15

20

C A P. XXXVI.

De Urinae reddendae difficultate, & curatione. ³

25

RES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia senectute iter ejus collapsum est, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex sanguine intus se opposuit: ac mediocris quoque inflammatio saepe eam reddi naturaliter prohibet. Idque non in viris tantummodo, sed in feminis quoque interdum necessarium est. Ergo aeneae fistulae fiunt:

30

1. 10. F. alteribus. l. ead. M. F. P. perforatur. l. 19. M. F. P. exempto. l. ead. M. F. P. additur. l. 20. M. F. P. melior eo levior. l. 23. M. F. P. De calculo curationibusque eorum. l. ead. M. F. P. om. curatione. l. 32. F. abeneae.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. Part. 1. C. 63. 2 Rhodius de Acia, Cap. 6. pag. 83. 3 Aegin. VI. 59.

fiunt: eaeque, ut omni corpori, ampliori minorique sufficiant, ad mares, tres; ad feminas, duae medico habendae sunt. Ex virilibus maxima decem & quinque est digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex mulieribus major, novem; minor, sex. Incurvas vero esse eas paululum, sed magis viriles oportet, laevesque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.

Homo tum resupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, super subsellium aut lectum collocandus est. Medicus autem a dextro latere, sinistra quidem manu colem masculi continere, dextra vero fistulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem vesicae ventum est, simul cum cole fistulam inclinatum in ipsam vesicam compellere, eamque, urina reddita, recipere. Femina brevius urinae iter, simul & rectius habet, quod carunculae simile, inter imas oras super naturale positum, non minus saepe auxilio eget, sed aliquanto minus difficultatis exhibet.

† Nonnunquam etiam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaerescit. Eum si fieri potest, oportet evellere, vel oriculario specillo, vel eo ferramento, quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema † quam plurimum attrahenda, & condita glande, lino vincienda est; deinde a latere recta plaga coles

l. 1. M. F. P. quae. l. 7. M. F. P. paulum. l. 12. M. F. P. ani. l. cad. M. F. subsellum. l. 21. M. F. P. similiter. l. 21. M. F. P. mammulae an mamillae. l. 24. M. F. P. om. sed. l. 29. M. F. P. vellere.

185, 30.
481, 22.

10

15

20

25

30

les

les incidendus, & calculus eximendus est: tum cutis remittenda. sic enim fit, ut incisum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat.

5 2. *Calculosis quae curatio adhibeatur.* ¹

Cum vesicae vero, calculique facta mentio sit; locus ipse exigere videtur, ut subijciam, quae curatio calculosis, cum aliter succurri non potest, adhibeatur. Ad quam festinare, cum praeceptum sit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni aetate, neque in omni vitio id experiendum est: sed solo vere, in eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim excessit; & si tantum mali subest, ut neque medicamentis vinci possit, neque etiam trahi posse videatur, quo minus interposito aliquo spatio interimat. Non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat; sed quo saepius utique in hoc fal-
lat, in quo plura & genera & tempora periculi sunt. quae simul cum ipsa curatione proponam. 138, 3.

Igitur, ubi ultima experiri statutum est, ante aliquot diebus victu corpus praeparandum est, ut modicos, ut salubres cibos, ut minime glutinosos assumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter haec exercitatione utatur, quo magis calculus ad vesicae cervicem descendat. Quod an incidit, digitis quoque, sicut in curatione docebo, demissis cognoscitur. Ubi ejus rei fides est, pridie is puer in jejuniis continendus est; & tum loco calido curatio adhi-

¹ Aeginet. VI. 60. H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 59.

adhibenda: quae hoc modo ordinatur.

Homo praevalens & peritus in sedili alto confidit, supinumque eum & aversum, super genua sua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductisque ejus cruribus, ipsum quoque jubet, manibus ad suos poplites datis, eos, quam maxime possit, attrahere; simulque ipse sic eos continet. Quod si robustius corpus ejus est, qui curatur, duobus sedilibus junctis, duo valentes insidunt: quorum & sedilia & interiora crura inter se deligantur, ne diduci possint. Tum is super duorum genua eodem modo collocatur, atque alter, prout confedit, sinistrum crus ejus, alter dextrum, simulque ipse poplites suos attrahit. Sive autem unus, sive duo continent, super humeros ejus suis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia sinus super pubem sine ullis rugis sit extentus, & in angustum compulsa vesica, facilius calculus capi possit. Praeter haec, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumstantes, labare vel unum vel duos, qui puerum continent, non sinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumcisis, sinistrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, simul in anum ejus demittit; dextraeque digitos super imum abdomen leniter imponit; ne, si utrinque digiti circumcalcium vehementer concurrerint, vesicam laedat. Neque vero festinanter in hac re, ut in plerisque, agendum est; sed ita, ut
quam

l. 3. M. F. P. adversum. l. 11. M. F. P. quo. l. 23. M. F. levare. P. levare. l. 27. P. M. F. circumcisis, atque sinistra. l. ead. M. F. P. manu. l. ead. M. F. P. duos ejus digitos. l. 28. M. F. P. prius unum, deinde alterum. l. 33. M. F. P. laedant.

quam maxime id tuto fiat. Nam laesa vesica nervorum distentiones cum periculo mortis excitat. Ac primum circa cervicem quaeritur calculus. ubi repertus, minore negotio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, nisi cum hoc indicis suis cognitum est. Si vero aut ibi non fuit, aut recessit retro, digiti ad ultimam vesicam dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra translata subsequitur.

Atque, ubi repertus est calculus (qui necesse est in manus incidat) eo curiosus deducitur, quo minor laeviorque est; ne effugiat, id est, ne saepius agitanda vesica sit. Ergo ultra calculum dextra semper manus ei se opponit; sinistra eum compellit deorsum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, si oblongus est, sic compellendus est, ut ne pronus exeat: si planus, sic, ut transversus sit: si quadratus, ut duobus angulis sedeat: si altera parte plenior, sic, ut prius ea, qua tenuior sit, evadat. In rotundo nihil interesse, ex ipsa figura patet; nisi, si laevior altera parte est, ut ea antecedit.

Cum jam eo venit, ut super vesicae cervicem sit, juxta anum incidi cutis † plaga lunata usque ad cervicem vesicae debet, cornibus ad coxas spectantibus paululum: deinde ea parte, qua strictior ima plaga est, etiamnum sub cure, altera transversa † plaga facienda est, qua cervix aperiatur; donec urinae iter pateat sic, ut plaga paulo major, quam calculus sit. Nam, qui metu

fistu-

l. 4. M. F. P. ibi. l. 6. M. F. cum in hoc. l. 16. M. F. P. ejus. l. ead. M. F. P. opponitur. l. ead. M. F. P. sinistrae digiti deorsum eum compellit. l. 19. M. F. P. om. ne. l. 26. M. F. P. ut incidi super. l. 27. M. F. P. om. sit. l. ead. M. F. P. om. incidi. l. ead. M. F. P. debeat. l. 29. M. F. P. paulum. l. 34. Alii metum.

fistulae (quam illo loco *εσφυαδα* Graeci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, nisi accipit. idque etiam perniciosius est; si figura quoque 5 calculi, vel aspritudo aliquid eo contulit. Ex quo & sanguinis profusio, & distentio nervorum fieri potest. quae si quis evasit, multo tamen patientiorem fistulam habiturus est rupta cervicē, quam habuisset, in- 10 cisa.

† Cum via perfecta est, in conspectum calculus venit: in cuius corpore multum discrimen est. Ideo, si exiguus est, digi- 15 ti potest. Si major, injiciendus a superiore ei parte uncus est, ejus rei causa factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusae latitudinis; ab interiori parte laevis, qua corpori jungitur; ab inter- 20 riori asper, qua caculum attingit. Isque longior potius esse debet: nam brevior extrahendi vim non habet. Ubi injectus est, in utrumque latus inclinandus est, ut appareat calculus, & teneatur, quia, si apprehensus est, ille simul inclinatur. Idque eo 25 nomine opus est, ne, cum adduci uncus coeperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum esset, jam 30 supra proposui.

Ubi satis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus est: in utrumque latus; deinde extra, sic tamen,

l. 1. Alii *χοελάδα* vel *εελάδα*. ed. optimae *εσφυαδα* anni 1497. *corhyada*. l. 12. M. F. P. vero. l. 13. M. F. P. nullum. l. 14. M. F. P. ipse. l. 19. M. F. specie. l. cad. M. F. P. exteriori. Legendum sane est exteriori vel anteriori. l. 22. M. F. P. brevis. l. 23. M. F. P. om. non. l. 26. M. P. ideoque. l. 27. M. F. minime.

tamen, ut leniter id fiat, paululumque primo calculus attrahatur: quo facto, attolendus uncus extremus est, uti intus magis maneat, faciliusque illum producat.

5 Quod si aliquando a superiore parte calculus parum commode comprehenditur, a latere erit apprehendendus. Haec est simplicissima curatio.

Sed varietas rerum quasdam etiamnum
 10 animadversiones desiderat. Sunt enim quidam non asperi tantummodo, sed spinosi quoque calculi, qui per se quidem delapsi in cervicem, sine ullo periculo eximuntur. In vesica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel attrahuntur; quoniam, ubi illam
 15 convulnerant, ex distentione nervorum mortem maturant; multoque magis, si spina aliqua vesicae inhaeret, eamque, cum deduceretur, duplicavit. Colligitur autem
 20 eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum esse; eo, quod cruenta distillat, illum esse spinosum: maximeque id sub digitis quoque experiendum est, neque adhibenda manus, nisi id consistit.
 25 Ac tum quoque leniter intus digiti obijciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum. Multi hic quoque scalpello usi sunt. Meges (quoniam is infirmior est, potestque in aliqua prominentia incidere, incisoque super illam corpore, qua cavum subest, non secare, sed
 30 relinquere, quod iterum incidi necesse sit) ferramentum fecit rectum, in summa parte labrosum, in ima semicirculatum acutum.

l. 1. M. F. P. paulum. l. 19. M. F. P. ducoritur. l. 21. M. F. distillat. l. 24. M. F. P. consistit. l. 33. M. P. summam. l. cad. M. P. partem. l. 34. P. 128. 101.

tumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, super pollice imposito sic deprimebat, ut simul cum carne, si quid ex calculo prominebat, incideret. Quo consequebatur, ut semel, quantum satis esset, aperiret. † Quocumque autem modo cervix ea parte secta est, leniter extrahi, quod asperum est, debet; nulla propter festinationem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenosorum, 10
vel mollium.*

At calculus arenosus, & ante manifestus est; quoniam urina, quae redditur, arenosa est: & in ipsa curatione; quoniam inter subiectos digitos neque aequae, sed leniter renititur, & insuper dilabitur. Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, sed inter se parum adstrictis, compositos indicat urina, secum trahens quasdam quasi squamulas. Hos omnes, leniter permutatis subinde digitorum vicibus, sic oportet abducere, ne vesicam laedant, neve intus aliqua dissipatae reliquiae maneant, quae postmodum curationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conspectum venit, vel digitis, vel unco eximendum est.

At, si plures calculi sunt, singuli protrahi debent; sic tamen, ut, si quis exiguus supererit, potius relinquatur. Siquidem in vesica difficulter invenitur; inventusque celeriter effugit. Ita longa inquisitione vesica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non secti, cum diu frustra per digitos vesica esset agitata,

l. 5. M. F. P. cum sequebatur. l. 7. M. F. facta. P. fracta. l. 13. M. F. P. quoniam & urina. l. 15. M. F. P. om. sed. l. 16. M. F. P. dilatatur. l. ead. M. F. P. mollis. l. 17. M. F. P. calculus. l. 18. M. F. P. compositus. l. 18. M. F. P. indicatur. l. 91. M. F. P. in se attrahens. l. 33. M. F. P. om. non.

rata, decesserint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus, ad plagam urina postea promovente, excidit.

Si quando autem is major non videtur, nisi rupta cervice, extrahi posse, findendus est. cuius repertor Ammonius, qui ob id $\lambda\theta\pi\mu\theta$ cognominatus est. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo sic, ut facile eum conclusum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicae, prima parte tenui, sed retusa, quod admotum calculo, & ex altera parte ictum, findat; magna cura habita, ne aut ad ipsam vesicam ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. De Calculis feminarum.

Hae vero curationes in feminis quoque similes sunt; de quibus parum, proprie tamen quaedam dicenda sunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus est scalpellus supervacuus est; quia is urina in cervicem compellitur, quae & brevior, quam in maribus, & laxior est. Ergo & per se saepe excidit, & si in urinae itinere, quod est angustius, inhaeret, eodem tamen unco sine ulla noxa educitur. At in majoribus calculis necessaria eadem curatio est. Sed virgini subjici digiti tanquam masculino, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, sub ima sinistrore ora; mulieri vero, inter urinae iter & os pubis, incidendum est sic, ut utroque loco plaga transversa sit. neque terri convenit, si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

185, 30
474, 20.

5. Quae

l. 6. M. F. P. om. qui. l. 9. M. F. P. concussum. l. 12. M. F. P. admodum. l. cad. M. F. P. calculum. l. 13. F. M. P. findit. l. 14. M. F. P. vesicam per ferramentum. l. 21. M. F. P. urinam. l. cad. M. F. P. non compellit. l. 23. M. F. P. primo.

1 Aëtius Tetrab. IV. Scrm. IV. c. 99.

Hh

5. *Quae curatio calculo evulso habenda sit.*

Calculo evulso, si valens corpus est, neque magnopere vexatum, finire oportet sanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paululum, non alienum est, ut excidat, si quid intus concreti sanguinis mansit. Quod si per se non destitit, rursus, ne vis omnis intereat, supprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipsa curatione faciendum est. Siquidem, ut distentione nervorum periclitatur aliquis, dum vesica ejus agitur; sic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantum sanguinis profuat, ut occidat. Quod ne incidat, desiderare is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adjectum. sub quo & sanguis fere conquiescit, & adstringitur vesica, ideoque minus inflammatur. Quod si parum proficit, agglutinanda cucurbitula est, & in genibus, & coxis, & super pubem.

Ubi jam satis vel evocatus est sanguis, vel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxae paululum excitentur: ac super vulnus imponendum est duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpositis duabus horis, in solium is aquae calidae resupinus demittendus est sic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, caetera vestimentis circumdata sint; manibus tantummodo pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo sudor multus oriri solet: qui spongia subinde in facie detergendus est.

l. 5. M. F. P. om. paulum. l. 13. M. F. P. excipitur. l. 20. M. F. P. inguinibus. l. 24. M. F. P. paulum. l. 25. M. F. P. ulcus. l. 34. M. F. quo. l. cad. M. P. facile. l. cad. M. F. detergendum.

est. Finisque ejus fomenti est, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, induendusque † hapsus lanæ 210, 6.
 mollis, tepido oleo repletus, qui pubem,
 5 & coxas, & inguina, & plagam ipsam, contactam eodem ante se linteolo, protegat: if-
 quæ subinde oleo tepido madefaciendus est; ut neque frigus ad vesicam admittat, & nervos leniter molliat. Quidam cataplasmatibus
 10 calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, atque vesicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne
 21 vinculum quidem ullum necessarium est.

Proximo die, si spiritus difficiliter reddi-
 15 tur, si urina non exit, si locus circa pubem mature intumuit, scire licet, in vesica sanguinem concretum remansisse. Igitur, demissis eodem modo digitis, leniter pertractanda vesica est, & discutienda, si
 20 qua coierunt: quo fit, ut per vulnus postea procedant. Non alienum etiam est, oriculario clystere acetum nitro mixtum per plagam in vesicam compellere. nam sic quoque discutiuntur, si qua cruenta coie-
 25 runt. Eaque facere etiam primo die convenit, si timemus, ne quid intus sit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Caetera eadem facienda sunt: ut demittatur in folium, ut eodem
 30 modo panniculus, eodem lana superinjiciatur.

Sed neque saepe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adolescens est; infirmus, quam valens; levi, quam gra-

*L. 11. M. F. P. quae. l. 15. M. F. P. excedit. l. 18.
 M. F. P. leviter. l. 30. M. F. P. eadem.*

graviore inflammatione adfectus; is, cuius corpus digeritur, quam is, cuius adstrictum est. Inter haec vero, si somnus est, & aequalis spiritus, & madens lingua, & sitis modica, & venter imus fedet, & mediocris est cum febre modica dolor, scire licet, recte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto vel septimo die finitur: qua levata, solum supervacuum est. supini tantummodo vulnus aqua calida fovendum est, ut, si quid urinae rodit, abluatur. Inponenda autem medicamenta sunt pus moventia; &, si purgandum ulcus videbitur, melle liniendum. Id, si rodet, rosa temperabitur. Huic curationi aptissimum videtur *ἰννευφάρμακον* emplastrum. nam & sebum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam, maximeque vitulinam; quae in id, ne fistula relinquatur, praecipue proficit. Linamenta vero tum super ulcus non sunt necessaria; super medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum est, puro linamento ad cicatricem perducendum est.

Quibus temporibus tamen, si felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quae praesagire protinus licet, si continua vigilia est, si spiritus difficultas, si lingua arida est, si sitis vehemens, si venter imus tumet, si vulnus hiat, si transfiliens urina id non rodit, si similiter ante tertium diem quaedam livida excidunt, si is aut nihil aut tarde respondet, si vehementes dolores

l. 5. M. F. P. *fedet sed &*. l. ead. M. P. om. *fedet*.
l. 7. M. *producere*. l. 8. M. F. P. *atque*. l. 12. M. F. P. *rodet*. l. 14. M. F. P. *linendum*. l. 19. M. F. P. *medulla*. l. ead. M. F. P. *vitulina*. l. 20. M. F. P. *quod*.

lores sunt, si post diem quintum magnae febres urgent, & fastidium cibi permanet, si cubare in ventrem jucundius est. Nihil tamen pejus est distentione nervorum, & ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis sit metus, succurri abstinentia, modicis, & tempestivis cibis; inter haec, fomentis, & quibus supra scripsimus, oportet.

10 CAP. XXVII.

De Cancro, qui excisa vesica nascitur.

PROXIMUS cancri metus est. Is cognoscitur, si, & per vulnus, & per
15 ipsum colem, fluit sanies mali odoris, cumque ea quaedam a concreto sanguine non abhorrentia, tenuisque carunculae lanulis similes. praeter haec, si orae vulneris aridae sunt, si dolent inguina, si febris
20 non desinit, eaque in noctem augetur, si inordinati horrores accedunt. Considerandum autem est, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indurefcit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, testiculi-
25 que intumescunt: si in ipsam vesicam, ¹ ani dolor sequitur, coxae tumescunt, non facile crura extendi possunt; at, si in alterutrum latus, oculis id expositum est, paresque utrinque easdem notas, sed minores,
30 habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut superior pars semper ea sit, in quam vitium fertur. Ita, si ad colem it, ¹ supi-

1. 8. M. P. F. de. l. 12. M. P. F. addunt & quae curatione uti deceat. l. 16. M. F. co. l. 20. M. F. P. defuit. l. 26. M. F. P. durefcunt. l. 32. M. F. P. eadem.

1 Tulpius Observat. Lib. IV. Cap. 38.

supinus is collocari debet: si ad vesicam, in ventrem: si in latus, in id, quod integrius est. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum sit, aut cupressus, 5 aut myrtus; † idemque humor clystere intus adigetur: tum superponetur lenticula cum malicorio mixta; quae utraque ex vino decocta sint; vel rubus, aut oleae folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta, 10 quae ad cohibendos purgandosque caneros proposuimus. ex quibus, si qua erunt arida, per scriptorium calamum inspirabuntur.

Ubi stare coeperit cancer, mulso ulcus 15 eluetur. vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit. potius plumbum elotum cum vino inungetur: super quae idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri 20 ad sanitatem potest: cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro saepe affici stomachum, cui cum vesica quoddam consortium est: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, si quis retentus, 25 concoquatur, neque corpus alatur; ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali possit, quae necessario mortem maturant.

Sed ut his succurri nullo modo potest, sic a primo tamen die tenenda ratio curationis est. In qua quaedam observatio, ad 30 cibum quoque potionemque pertinens, necessaria est. Nam cibus inter principia, non nisi humidus dari debet: ubi ulcus purga-

l. 7. M. F. P. adjicietur. l. 10. M. F. P. aliaque. l. 15. M. F. P. vulnus.

purgatum est, ex media materia, olera & falsamenta semper aliena sunt. Potione opus est, non immodica. Nam, si parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: si plus aequo affumitur, subinde vesica impletur, eoque irritatur. Non nisi aquam autem bibendam esse, manifestius est, quam ut subinde dicendum sit.

10 Solet vero sub ejusmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Haec aqua ducenda est, in qua vel foenum Graecum, vel malva decocta sit. Idem humor rosa mixtus in ipsum vulnus oriculario clystere agendus, ubi id rodit urina, neque purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit haec: deinde, eo fanescente, dividitur, & pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio mense, interdum non ante sextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta 25 cervix est, aut ex cancro multae magnaeque carunculae, simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fistula, vel exigua admodum relinquatur, summa cura providendum est. Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus & cruribus oportet; nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt: sub his enim tardius vesica purgatur. Ideoque diutius plagam patere necessarium est; & tum demum,

l. 3. M. F. P. modica. l. 10. M. P. venire. l. 15. M. agendus est. l. 30. M. F. vulnus intendit.

demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perducit.

Quod, si antequam vesica purgata est, orae se glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt; vulnus digitis vel averso specillo diducendum est; ut torquentibus exitus detur. Hisque effusis, cum diutius pura urina descendit, tum demum, quae cicatricem inducant, imponenda sunt, extendendique, ut supra docui, pedes, quam maxime juncti. 10

Quod si fistulae metus ex his causis, quas proposui, subesse videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coangustetur, in anum quoque danda plumbea fistula est; extentisque cruribus feminae talique inter se deliganda sunt, donec, qualis supra est, cicatrix sit. 15

CAP. XXVIII.

Si Naturalia feminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat 20

ET hoc quidem commune esse maribus & feminis potest. Proprie vero quaedam ad feminas pertinent: ut in primis, quod † earum naturalia nonnunquam, inter se glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum 2 exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris sanescendo junctis. Si ex utero est, membrana ori vulvae opposita est: si ex ulcere, caro id replevit. 30

Opor-

l. 5. M. P. adverso. l. 7. M. F. P. un. l. 8. M. F. P. descendat. l. 10. M. F. P. vineli. l. 16. F. futura.

1 Aeginet. VI. 72. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 96. Hipp. de Steril. XIII. 1. Idem de Natur. Mulieb. VI. Joan. Wierus Observ. L. 1. p. 935. 2 Hipp. I. de Morb. Mul. T. LXVIII.

Oportet autem membranam duabus lineis, inter se transversis, incidere ad similitudinem literae \times , magna cura habita, ne urinae iter violetur: deinde undique eam membranam excidere. At, si caro increvit, necessarium est recta linea patefacere: tum ab ora \dagger vel vulfella vel hamo apprehensam, tanquam habenulam, excidere: & intus implicitum in longitudinem linamentum (*λημισίον* Graeci vocant) in aceto tinctum demittere, supraque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die solvere, & vulnus, sicut alia vulnera, curare. Cumque jam ad sanitatem tendet, plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: supraque idem medicamentum injicere; donec ad cicatricem plaga perveniat.

C A P. XXIX.

20 *Qua ratione partus emortuus
ex utero excutiat* ²

25 **U**BI concepit autem aliqua, si jam prope maturus partus intus emortuus est, neque excidere per se potest, adhibenda curatio est. Quae numerari inter difficillimas potest. nam & summam prudentiam moderationemque desiderat, & maximum periculum affert. Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoscitur.

30 Oportet autem ante omnia ³ resupinam mulierem transverso lecto sic collocare, ut femi-

1. 5. M. F. P. *Ac. l. 13.* M. F. P. *ulcus & l. ead.*
M. F. P. *ulcera. l. 20.* M. F. P. *qua curatione. l. 22.*
M. F. P. *concepit.*

¹ Chiasmus vocatur ab Aeginet. VI. 51, 65. & ab aliis. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 83.

² Aeginet. VI. 74. Aëtius Terrab. IV. Serm. IV. c. 23.

³ Hippocr. I. de Morb. Mul. T. XCIV. 4.

feminibus ejus ipsius ilia comprimantur. quo fit, ut & imus venter in conspectu medici sit, & infans ad os vulvae compellatur; quae, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paululum dehiscit. Hac occasione usus medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inferere, atque ibi continere, donec iterum os adaperiatur, rursusque alterum digitum demittere debeat, & per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit. Ad cuius rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvae, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum praesertim intus nonnunquam etiam duae manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis; neque dum inflammationem accepisse, sed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, nisi aegerrime potest; sequiturque saepe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum distentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus sentit. nam aut in caput, aut in pedes conversum est, aut in transversum jacet: fere tamen sic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo sit.

Medici vero propositum est, ut infantem manu dirigat vel in caput, vel etiam in pedes, si forte aliter compositus est. Ac, si nihil aliud est, manus vel pes apprehensus, corpus rectius

*l. 5. M. F. P. paulum. l. cad. M. F. P. debiscere.
l. 8. F. iterum id os. M. P. iterum ad nos. l. 12. M. F. P. facultatem. l. 19. Alii cepisse. l. 31. M. F. P. eum.
l. 32. Alii manus.*

x Hippocr. I. de Morb. Mul. XCV. 2.

rectius reddit. nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum, si caput proximum est, † demitti debet uncus, undique laevis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti recte injicitur: deinde attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. nam, si compresso vulvae ore id tentatum est, non emittente eo, infans abrum-
 5 pitur, & unci acumen in ipsum os vulvae delabitur, sequiturque nervorum distentio, & ingens periculum mortis. Igitur, compressa vulva, conquietere; hiante, leniter trahere oportet; & per has occasio-
 15 nes paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; sinistra, intus posita, infantem ipsum, simulque dirigere eum debet.

Solet etiam evenire, ut is infans humore distendatur; exque eo profluat foedi odoris sanies. Quod si tale est, indice digito corpus illud forandum est, ut, effuso humore extenuetur: tum id leniter per ipsas manus recipiendum est. nam uncus in-
 20 jectus putri corpusculo facile elabatur. in quo quid periculi sit, supra positum.

Sed in pedes quoque conversus infans non difficulter extrahitur. namque his apprehensis per ipsas manus commode educitur.
 30

Si vero transversus est, neque dirigi potuit, uncus alae injiciendus, paulatimque attrahendus est. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput ad reliquum corpus spectat.

l. 25. M. F. P. facile hebeti corpusculo elevabitur. l. 28. M. F. P. quibus. l. 34. M. F. P. ac.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.

spectat. Remedio est, cervix praecisa; ut separatim utraque pars auferatur. Id unco fit. qui, priori similis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum est, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuum vulvam prolabitur, extrahique sine summo periculo non potest.

Si tamen id incidit, super ventrem mulieris duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a sinistro latere ejus debet assistere, & super imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere. quo fit, ut illud caput ad os vulvae compellatur, idque tum eadem ratione, quae supra posita est, unco extrahi possit.

At, si pes alter juxta repertus est, alter retro cum corpore est, quicquid prolapsum est, paulatim abscindendum est. Et, si clunes os vulvae urgere coeperunt, iterum retro repellendae sunt, conquistusque pes ejus adducendus. Aliaeque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui solidus non exit, concisus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus est, tradendus ministro est. Is eum supinis manibus sustinere, medicus deinde sinistra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum sequi usque ad eas, quas Secundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hisque ultimis apprehensis, venulas membranulafque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, & si quid intus

l. 3. M. F. P. interiorem. l. ead. M. F. P. partem. l. 10. M. P. injecto. l. 15. M. F. P. om. tum. l. 16. M. F. P. extrahitur. l. 18. M. F. P. protractum. l. 21. M. F. conquistusque. l. 31. F. isque.

1 Hippocrat. I. de Morb. XCVI,

intus praeterea concreti sanguinis remanet. Tum compressis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda est, modicum calorem, sine ullo perflatu, habente. Super
 5 inum ventrem ejus imponenda lana succida, in aceto & rosa tineta. Reliqua curatio talis esse debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus, quae in nervosis locis sunt, adhibetur.

10

C A P. XXX.

De Ani vitiis.

ANI quoque vitia, ubi medicamentis
 non vincuntur, manus auxilium desiderant. Ergo, si qua fissa in eo ve-
 15 tustate induruerunt, jamque callum habent, commodissimum est, ducere alvum; tum spongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, & foras prodeant: ubi in con-
 20 ictu sunt, scalpello singula excidere, & ulcera renovare: deinde imponere linamentum molle, & super linteolum illitum melle; locumque eum molli lana implere, & ita vincire: altero die, deincepsque caeteris, lenibus medicamentis uti; quae ad re-
 25 centia eadem vitia necessaria esse, alias proposui: utique per primos dies sorbitionibus eum sustinere, paulatim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco praeceptum est. Si quando autem
 30 ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id apparuit, incidendum est; ne anus ipse suppuret. Neque tamen ante properandum est. nam, si crudum incisum est, in-

414.

399, 23.

l. 2. M. F. P. om. in. l. 4. M. F. praeflatu. l. 9. M. F. P. adhibeatur. l. 11. M. F. P. addum & eorum curatione. l. 14. M. F. P. scissa. l. 20. Alii removere. l. 23. M. F. P. eum. l. 26. M. F. P. posui: & utique.

inflammationi multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibus, iisdemque medicamentis opus est.

2 De Condylomatibus. 1

400, 14. At tubercula, quae *κονδυλώματα* appel-
403, 11. lantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum vulsella tuberculum apprehensum, juxta radices exciditur. Quod ubi factum est, eadem sequuntur, quae supra post curationem adhibenda esse proposui: tantummodo, si quid increfcit, squama aeris coercendum est. 10

3. De Haemorrhoidibus. 2

401, 22. Ora etiam venarum, fundentia sanguinem, sic tolluntur. Ubi sanguini, qui effluit, sanies adjicitur, alvus acribus ducitur; quo magis ora promoveantur. eoque fit, ut omnia vasa, quasi capitula conspicua sint. 20 Tum, si capitulum exiguum est, basimque tenuem habet, adstringendum lino paulum supra est, quam ubi cum ano committitur, imponendaque spongia ex aqua calida est, donec id liveat: deinde aut ungue, aut scalpello, supra nodum id exulcerandum est. Quod nisi factum est, magni dolores subsequuntur: interdum etiam urinae difficultas. Si id majus est, & basis latior, hamulo uno aut altero excipiendum est, paululumque supra basim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum est. quod consequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit. 30

l. 1. M. F. P. inflammationis. l. 5. M. F. P. De condylomatibus curatione. l. 11. M. F. sequitur. l. 15. M. P. F. ignorant De haemorrhoidibus. l. 18. M. F. P. acrius. l. 19. M. F. P. ora. l. cad. Alii, Rouseus omnes venae. l. 20. M. F. P. vela. l. 23. M. F. P. imponenda. l. 24. M. F. P. om. ex. l. 25. M. F. P. liveat. l. 30. M. P. paulumque.

x Aeginet. VI. 80. 2 Aeginet. VI. 79.

ducit. Qua incisum est, acus debet immit-
 ti, infraque eam lino id capitulum alligari.
 Si duo triave sunt, intimum quodque pri-
 mum curandum est: si plura, non omnia si-
 mul; ne tempore eodem undique tenerae ci-
 5 catrices sint. Si sanguis profluit, excipiendus
 est spongia: deinde linamentum imponen-
 dum, ungenta femina, & inguina, & quic-
 quid juxta ulcus est, ceratumque superdan-
 10 dum, & farina hordeacea calida implendus
 is locus, & sic deligandus est. Postero die is
 desiderare in aqua calida debet, eodemque
 cataplasmate foveri. Ac bis die, & ante cu-
 rationem, & post eam, coxendices ac femi-
 15 na liquido cerato perungenda sunt; tepido-
 que is loco continendus. Interpositis quin-
 que aut sex diebus, oriculario specillo lina-
 menta educenda, &, si capitula simul non
 exciderunt, digito promovenda: tum le-
 20 nibus medicamentis, iisdemque, quae alibi
 posui, ulcera ad sanitatem perducenda. Finito
 vitio, quemadmodum agendum esset, jam
 alias superius exposui.

C A P. XXXI.

De Varicibus. *

25 **A**B his ad crura proximus transitus
 est. In quibus orti varices non diffi-
 cili ratione tolluntur. Huc autem &
 earum venularum, quae in capite nocent;
 30 & eorum varicum, qui in ventre sunt, cu-
 rationem distuli: quoniam ubique eadem
 est. Igitur vena omnis, quae noxia est,
 aut adusta tabescit, aut manu exciditur.
 Si

l. 3. M. F. P. inum. l. 10. M. F. P. est. l. 11. M. P. locus est. l. 14. M. F. P. cervicos. l. 18. M. F. P. om. & l. 25. M. F. P. De varicum curatione.

* Aeginet. VI. 82.

Si recta ; Si quamvis transversa , tamen simplex ; si modica est , melius aduritur . Si curva est , & velut in orbem quosdam implicatur , pluresve inter se involvuntur , utilius excidere est .

Adurendi ratio haec est . Cutis superinciditur : tum , patefacta vena , tenui & retuso ferramento candente modice premitur ; vitaturque , ne plagae ipsius orae adurantur : quas reducere hamulis facile est . Id interpositis fere quaternis digitis per totum varicem fit : & tum superponitur medicamentum , quo adusta sanantur .

At exciditur hoc modo . Cute eadem ratione super venam incisa , hamulo orae excipiuntur ; scalpelloque undique a corpore vena diducitur ; caveturque , ne inter haec ipsa laedatur ; eique retusus hamulus subjicitur ; interpositoque eodem fere spacio , quod supra positum est , in eadem vena idem fit : quae , quo tendat , facile hamulo extento cognoscitur .

Ubi jam idem , quacunq; varices sunt , factum est , uno loco adducta per hamulum vena praeciditur : deinde , qua proximus hamus est , attrahitur & evellitur ; ibique rursus abscinditur . Ac sic undique varicibus crure liberato , tum plagarum orae committuntur , & super emplastrum glutinans injicitur .

l. 1. M. F. P. recta est. l. 5. M. F. P. eximere. l. 12. M. F. P. superimponitur. l. 26. M. F. P. ibi. l. 27. absciditur.

C A P. XXXII.

De Digitis cohaerentibus, & curvatis.

- 5 **A**T, si digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem postea cohaeserunt, scalpello diducuntur: dein separatim uterque non pingui emplastro circumdatur: atque ita per se uterque sanescit.
- 10 Si vero fuit ulcus in digito, posteaque male inducta cicatrix curvum eum reddidit; primum malagma tentandum est: dein, si id nihil prodest (quod & in veteri cicatrice, & ubi nervi laesi sunt, evenire
- 15 confuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis sit. Si nervi est, attingi non debet: neque enim sanabile est. Si cutis, tota cicatrix excidenda est, quae fere callosa efficit, ut extendi digitus non possit.
- 20 Tum rectus sic ad novam cicatricem perducendus est.

C A P. XXXIII.

De Gangraena.

- 25 **G**ANGRAENAM inter unguis alasque, aut inguina nasci; & si quando medicamenta vincuntur, membrum praecidi oportere, alio loco mihi dictum est.
- Sed id quoque cum periculo summo fit. 304, 23.
nam saepe in ipso opere, vel profusione sanguinis vel animae defectione moriuntur. Verum hic quoque nihil interest, an satis tutum praesidium sit, quod unicum est.
- 30 Igitur

l. 2. M. F. P. Curatio digitorum cohaerentium. l. 10. M. F. P. fit. l. 11. M. F. P. reddit. l. 19. M. F. P. digitum. l. cad. M. F. P. patiat. l. 23. M. F. P. De gangraenae curatione. l. 32. M. P. sssis.

Igitur inter sanam viciatamque partem incidenda scalpello caro usque ad os est sic, ut neque contra ipsum articulum id fiat, & potius ex sana parte aliquid excidatur, quam ex aegra relinquatur. Ubi ad os ventum est, reducenda ab eo sana caro, & circa os subsecanda est, ut ea quoque parte aliquid ossis nudetur: dein id ferrula praecidendum est, quam proxime sanae carni etiam inhaerenti: ac tum frons ossis, quam ferrula exasperavit, laevanda est, supraque inducenda cutis. quae sub eiusmodi curatione laxa esse debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis indurata non fuerit, id linamentis erit contegendum, & supra id spongia ex aceto deliganda. Caetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, praeceptum est.

LIBER OCTAVUS. 20

CAP. I.

De positu & figura Ossium totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quae ad ossa pertinet. Quae quo facilius accipi possit, prius positus figurasque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrinque laevis, & qua cerebri membranam contegit, & qua cute, capillum gignente, conte-

I. S. M. F. P. os. l. 18. M. F. P. om. non. l. 20. F. Cornelii Celsi de Medicina liber octavus. P. Artium Aurelii Cornelii Celsi liber octavus. l. 22. M. F. P. om. ossium.

*1 Graeci *μενίσκος*, Macrob. Saturn. lib. 7. *Omentum* vocant.*